

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Vejle, den 04.07.2020

Til Den Europæiske Kommission

Angående notifikation **2020/0228/DK - S00S** / Bill amending the Act on the ban on tobacco advertising etc., Act on tobacco products etc., **Act on electronic cigarettes etc.** and various other acts (Implementation of the national action plan against smoking by children and young people)

Som opfølgning på den nyligt fremsendte notifikation ang. det danske udspil omkring den nationale handleplan mod tobak, med specielt fokus på e-cigaretter/e-damp - vil Dansk e-Damper Forening, på vegne af de danske forbrugere af e-cigaretter/e-dampere, gerne besvare og kommentere Erhvervsstyrelsens og Sundheds- og Ældreministeriets notifikation til Kommissionen

Fokuspunktet omkring ændringerne til eksisterende lovgivning, bør omhandle hvordan folkesundheden som helhed bliver påvirket af lovforslaget. Der er intetsteds i notifikation fra Erhvervsstyrelsen og Sundheds- og Ældreministeriet foretaget en konsekvensanalyse, af de foreslåede lovændringer og skærpselser, som krævet i enhver EU-proces, og jf. Direktiv 2014/40/EU.

Det er vores opfattelse at indgrebet som primært er fokuseret på at forhindre børn og unges adgang til alle nikotinholdige produkter (undtagen lægemiddelgodkendte nikotinerstatningsprodukter), har en uproportionel slagside/skævvridning i forhold til voksne forbrugere af e-damp. Forbrugere for hvem det er lykkedes at blive enten helt eller delvist røgfri, uden støtte eller hjælp fra de offentlige instanser. Efter vores opfattelse vil lovforslaget gøre det sværere for voksne rygere, at komme ud af deres skadelige forbrug af primært tobakscigaretter - hvis lovforslaget ang. e-cigaretter vedtages i sin nuværende ordlyd.

De mange ændringsforslag var sendt i offentlig høring, og DADAFO indsendte sit høringssvar ang. forslag til lov om ændring af **Lov nr. 426, Lov om elektroniske cigaretter m.v.**¹ den 21.02.2020.

DADAFOs høringssvar, er vedhæftet dette brev som separat fil, på både dansk (Bilag 01)² og engelsk (Bilag 02)³, og vil i hovedtræk indeholde alle de argumenter som forbrugernes talerør/forbrugerforeningen vil fremføre over for Kommissionen, som kommentar til notifikationen fra Erhvervsstyrelsen og Sundheds- og Ældreministeriet i Danmark.

Specielt henviser vi til den forkerte brug af "forsigtighedsprincippet", som i Danmark betyder at f.eks. e-damp er fundet skyldig, indtil det modsatte er bevist. Desværre lader det til at bl.a.

Sundhedsministeriet ikke er særlig interesseret i at undersøge evt. gode eller dårlige helbredskonsekvenser, som følge af anvendelsen af e-cigaretter/e-damp. Det er vores argument, at fordelene ved at skifte tobakscigaretter ud med e-damp uden tvivl og langt opvejer evt. ulemper.

¹ <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2016/426>

²

<https://dadafo.dk/wp-content/uploads/2020/02/DADAFO-Horingssvar-ang.-forslag-til-lov-om-aending-af-Lov-nr.-426-Lov-om-elektroniske-cigaretter-m.v.-2020021.pdf>

³

https://dadafo.dk/wp-content/uploads/2020/04/DADAFO-Hearing-statement-regarding-law-amendments-of-Law-no.-426-Law-on-electronic-cigarettes_20200221_EN.pdf

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Af notifikationsteksten fremsendt til Kommissionen fremgår, at enten har Sundheds- og Ældreministeriet ikke læst vores hørings svar, eller også har de valgt at ignorere vores (forbrugernes) argumenter inden det endelige lovforslag blev sendt til notifikation hos Kommissionen. Ministeriet har hverken taget hensyn til forbrugernes eller forhandlernes/producenternes bemærkninger til de fremsatte ændringer til loven.

Forslaget til lovændringer har endnu ikke været gennem de parlamentariske behandlinger i det danske Folketing, hvilket vi finder besynderligt.

Vi finder det også besynderligt, at regeringen og dens støttepartier ønsker at indføre ny og yderligere restriktiv lovgivning for e-cigaretter, samtidig med at Kommissionen har igangsat en undersøgelse af netop det europæiske marked for e-cigaretter. Inden Kommissionen har dannet sig et overblik over det nuværende marked samt den gældende lovgivning/regulering i de enkelte medlemslande, har Danmark besluttet at foreslå yderligere restriktioner, uden at se på om den eksisterende lovgivning fra 2014/2016 har virket efter hensigten. Det viser sig, at den danske "Lov om elektroniske cigaretter m.v." **faktisk har været effektiv**, og måske endda for effektiv, da antallet af unge (under 18) og voksne der begynder at dampe, er faldet i de seneste år.

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2014/40/EU

af 3. april 2014

om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om fremstilling, præsentation og salg af tobak og relaterede produkter og om ophævelse af direktiv 2001/37/EF

Kommissionens Direktiv 2014/40/EU, har et mål om "**indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser...**" - og de foreslåede lovændringer i dansk national lov, er med til at fjerne sig yderligere fra en fælles forståelse og lovgivning på tværs af de enkelte EU-medlemslande.

De foreslåede lovændringer vil gøre det endnu mere besværligt som forbruger, at skabe overblik over produktudvalg - samt at kunne købe lovlige produkter til formålet; nemlig at blive og forblive røgfri ved hjælp af et lovligt, effektivt og sikkert alternativt lavrisiko nikotinholdigt produkt. Et produkt som appellerer til forbrugeren, og som forbrugerne køber for egen regning uden tilskud fra staten eller EU.

Kommissionen hverken kan eller må tillade de foreslåede ændringer til den danske nationale **Lov nr. 426, Lov om elektroniske cigaretter m.v.**⁴ - da der simpelthen ikke foreligger videnskabelig, statistisk eller juridisk grundlag, for at kunne foretage så drastiske ændringer til en lov, som virker efter hensigten - uden at det medfører en række af utilsigtede konsekvenser for flere befolkninggrupper - se *DADAFOs oprindelige hørings svar*.

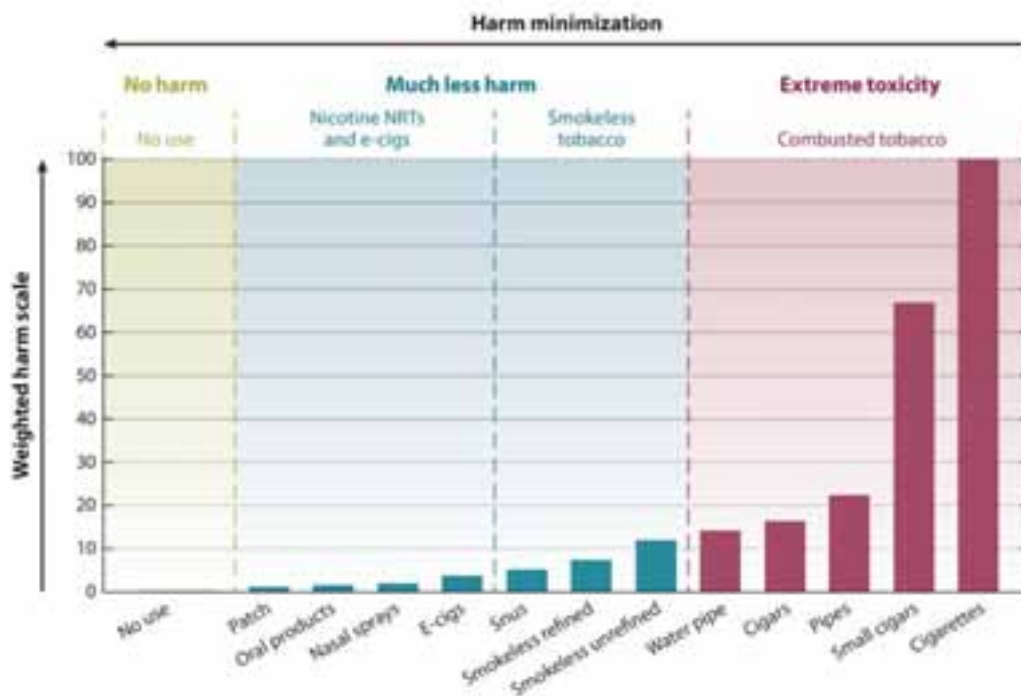
Der er intet sted i notifikationen eller i lov-/ændringsforslaget nævnt en sammenligning i risiko mellem rygning af tobakscigaretter og dampning. Der mangler en risikovurdering og en analyse af de forskellige nikotinholdige produkters overordnede skadelighed for forbrugerne. Hvis A er 95% mindre skadelig end B, bør forbrugere anbefales at skifte til A. Også, og specielt, på længere sigt kan der ikke længere være tvivl om, at lavrisiko alternativer til et fortsat forbrug af tobakscigaretter, må være at anbefale produkter med langt lavere helbredsrisici for rygere, som enten ikke kan eller vil stoppe med at nyde effekten af nikotin.

⁴ <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2016/426>

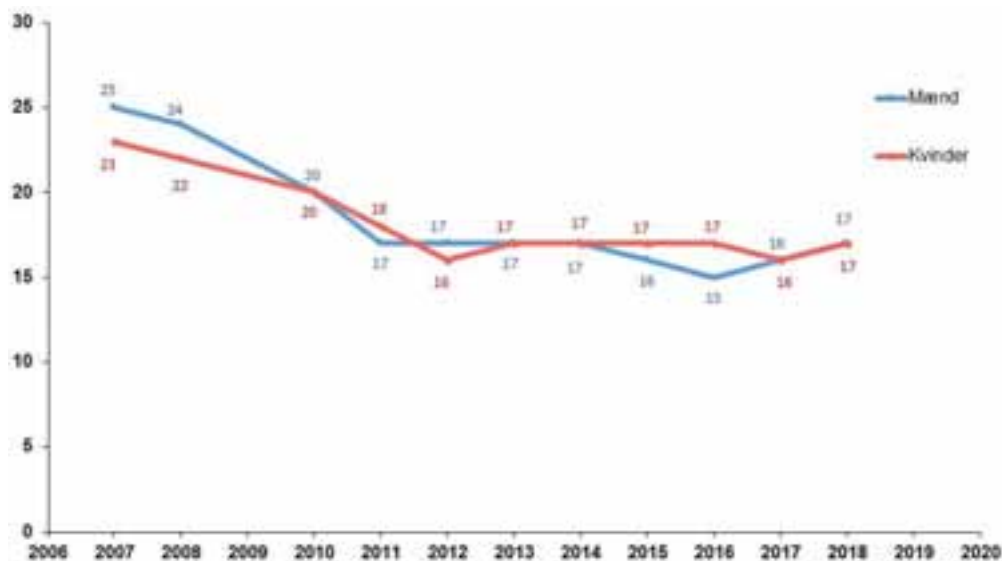

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Desværre lader det til, at antallet af både unge og voksne der ryger, er begyndt at stige igen, eller sagt med andre ord: Faldet i antallet af rygere er stagneret – og har faktisk været det siden 2011 i Danmark. Statistik fra patientforeningen Kræftens Bekæmpelse⁵ viser at rygeprævalensen siden 2011 har ligget mere eller mindre stabilt på ca. 17% daglige rygere af befolkningen i Danmark:

De tilsvarende tal fra England viser et dramatisk fald i antallet af rygere siden 2011 – et fald fra 20,1% til 14,4% i 2020 på ikke mindre end 6,3% på samme tid, hvor rygeprævalensen i Danmark er stagneret. Faldet i England tager for alvor fart fra 2016–2019, hvor bl.a. de nationale rygestopkonsulenter begynder at anbefale e-damp som rygestopmiddel, til rygere som enten ikke kan eller vil holde med at ryge:

⁵ <https://www.cancer.dk/skole/viden-om-kræft/kan-man-undgaa-kræft/undgaa-rygning/rygning-i-tal/>

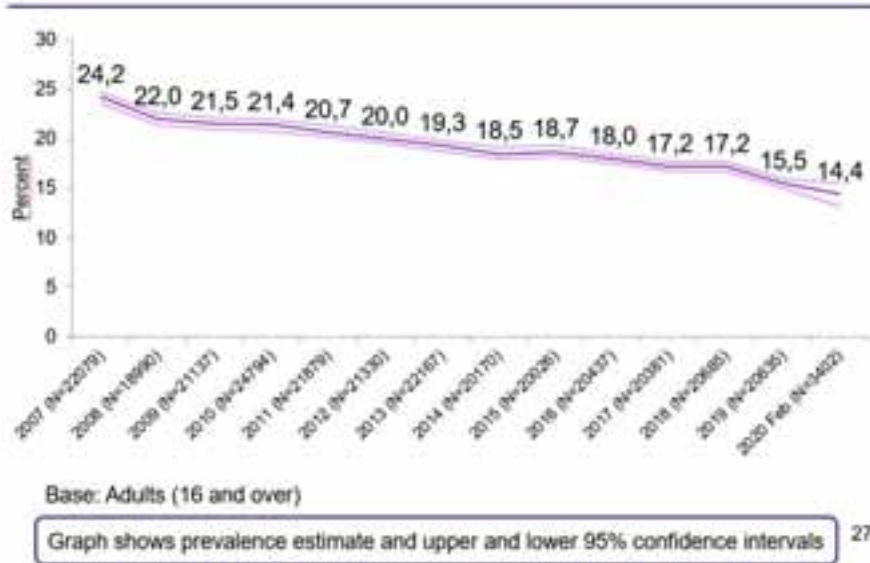

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Cigarette smoking prevalence

Kort opsummering af fakta/data samt holdninger til kommentaren:

Der er i Danmark p.t. ca. 260.000 dampere, (174.000 dagligt - 3% af befolkningen) og heraf har ca. 78.000 droppet røgen fuldstændigt. Det er specielt denne gruppe som påvirkes negativt af lovforslaget. Til sammenligning ved vi, at det kun er ca. 8% af de rygende børn/unge der har haft e-damp som det første nikotin-produkt. Og da bl.a. den danske Sundhedsstyrelse skønner at ca. 40 unge om dagen starter med at ryge, betyder det at loven maksimalt kommer til at påvirke ca. 1.200 børn/unge om året. (40 x 365 x 8%)

Der er altså i forslaget til yderligere lovændringer og skærper IKKE foretaget en vurdering af den samlede helbredstilstand i hele befolkningen, men kun de unges forbrug lægges til grund for lovændringerne. Det vil også sige, at de voksne forbrugere af de lovlige produkter, og deres fremtidige helbredstilstand ikke bliver taget hensyn til.

Børn og unge damper ikke i bekymrende grad - produktet er ikke COOL længere...

Det er allerede forbudt for børn/unge under 18 år at købe e-cigaretter, og hvis man tager et kig på statistikkerne fra "Danskernes Rygevaner" og "Skolebørnsundersøgelserne" fra 2014 og frem til i dag, 2019 - så viser statistikkerne at antallet af børn og unge som enten bruger e-cigaretter dagligt eller har prøvet dem bare én gang, faktisk er faldet drastisk år for år. Dvs. loven/forbuddet virker efter hensigten! Hvis man fortsat mener at loven kunne være endnu bedre, så vil vi foreslå at det måske kunne være en idé rent faktisk at håndhæve loven overfor de unge. Så ville yderligere restriktioner ikke være nødvendige, og være til unødigt skade og gene for de lovlige voksne forbrugere.

Via en forespørgsel hos Sikkerhedsstyrelsen, som varetager tilsyn med bl.a. specialbutikker der sælger e-cigaretter og e-væsker, er vi blevet informeret om at der p.t. via deres tal IKKE lader til at være ulovligt salg af nikotinholdige produkter til unge under 18 år fra specialbutikkerne. Sikkerhedsstyrelsen har via deres kontrol af specialbutikkerne, ikke fundet tilfælde af ulovligt salg af produkter til børn/unge under 18 år i en længere periode.

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Dvs. branchen har taget deres ansvar alvorligt, og sørger for at håndhæve salgsforbuddet over for unge under 18 år.

Det er desværre vores opfattelse, at embedsværket og lobbyister fra diverse tobaks- og sundhedsorganisationer, (i forbindelse med indsamling af data til udarbejdelsen af lovforslagets ændringer til specielt **“LOV nr 426 af 18/05/2016 - Lov om elektroniske cigaretter m.v.”**) har misinformeret og/eller vildledt Folketinget. Og specielt forligskredsen som har støttet den nye nationale handleplan mod tobak, har ikke fået tilstrækkelig og korrekt viden om omfanget af børn/unge der anvender e-damp.

Den danske tænketank, “MandagMorgen” udgav i slutningen af 2019 deres undersøgelse/notat ang. tobaksindustriens strategiskifte, **“Marlboromanden og kvinden med e-cigaretten”⁶** og i den anledning havde tænketanken interviewet en lang række unge, og spurgt dem om deres holdning og kendskab til bl.a. e-cigaretter - Læs side 28 øverst:

De unge kender de nye produkter og giver udtryk for, at måske kan snus eller tyggetobak gøre, at man ryger mindre, men det er ikke særlig smart at tygge på tobak – især ikke blandt pigerne. Men blandt en gruppe af især drenge er det okay at tygge lidt tobak eller bruge rigtig snus importeret fra Sverige. E-cigaretter er helt sikkert – stadig ifølge de unge – et rygestopsmiddel, men i øvrigt endnu mere farligt end cigaretter og ganske kikset at se på – dog lige undtaget den nye Juul, som man endnu ikke kan købe i Danmark. Hvis man damper på noget andet end en Juul, så bør det være, fordi man er ved at stoppe. Ellers er man virkelig kikset i de unges optik.

Ifølge tænketankens undersøgelse, så er e-cigaretter ikke COOL hos de unge - og man er kikset hvis man bruger dem. Den eneste grund til at anvende en e-cigarett, er hvis man er ved at stoppe med at ryge.

Dette svarer også godt overens med DADAFOs observationer, i kombination med at specialbutikkerne melder om færre og færre unge som “forsøger” at købe en e-cigarett i deres butikker, da de fleste ved at aldersgrænsen bliver stramt håndhævet i disse butikker.

Vi står med et produkt, som de unge ikke gider anvende, og som de finder kikset at anvende - undtagen hvis man kan få fingre i nogle af de produkter, som ikke er til salg i Danmark, s.s. f.eks. JUUL, der ligner en aflang USB-pen. Produktet er endnu ikke til salg i Danmark, og selvom det kom til salg i Danmark, så ville det nok ikke blive den samme “succes”, som produktet har haft i USA, hvor produktet må sælges med et nikotinindhold på 52 mg/ml. I alle EU-lande er grænsen sat ved 20 mg/ml - hvilket gør produktet langt mindre “potent”. Et andet og mere vigtigt punkt er at JUUL ikke vil leve op til sikkerhedsstandarderne i EU, da JUUL kommer med “auto-sug”, dvs. man skal ikke aktivere en knap førend produktet begynder at varme e-væsken op, men blot begynde at suge i mundstykket for at producere damp/aerosol. En e-cigarett skal kunne slukkes via f.eks. et antal tryk på en knap, så man forhindrer utilsigtet brug af meget små børn. Ligesom e-væsker kun må sælges med børnesikrede skruelåg.

Vi vil gøre det helt klart, at DADAFO helst ser at **ingen** begynder at ryge eller at dampe; hverken unge eller gamle, medmindre de allerede er rygere som forsøger at kvitte tobakken. Men vi ser gerne, at så mange **rygere** som muligt får muligheden for at holde op igen. E-damp er i vores optik udelukkende et produkt for rygere, som vil forsøge at kvitte tobakscigaretterne.

⁶ <https://www.mm.dk/misc/360%20grader%20rundt%20om%20Tobaksindustriens%20strategiskifte.pdf>

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Restriktioner på smagsvarianter

Yderligere restriktioner på et produkt der allerede efterlever eksisterende lovgivning, uden at give anledning til de store bekymringer, virker for os som overflødig og unødvendig lovgivning. Vi har i Danmark at gøre med et produkt, som allerede er påført stramme restriktioner mht. pris, udvalg, innovation - og yderligere restriktioner vil medføre nogle heftige utilsigtede konsekvenser.

Rapporten *“The Impact of Flavor Descriptors on Nonsmoking Teens’ and Adult Smokers’ Interest in Electronic Cigarettes”*⁷ - fra 2015, var en af de første til at dokumentere, at specielt unge (i USA) ikke valgte at eksperimentere med e-damp pga. smag - men mest af alt pga. nysgerrighed.

Conclusion

The e-cigarette flavors tested appealed more to adult smokers than to nonsmoking teens, but interest in flavors was low for both groups.

Den 16. marts 2020, udgav en gruppe forskere en undersøgelse, hvor de forsøgte at finde ud af, om der var en sammenhæng med den beslutning **JUUL** frivilligt tog i November 2018, om at stoppe med at sælge deres produkter med andre smagsvarianter end tobak og mint, i undersøgelsen: *“Flavored E-Cigarette Sales in the United States Under Self-Regulation From January 2015 Through October 2019”*⁸

JUUL tog beslutningen frivilligt, for at tækkes de amerikanske myndigheder, som mente at netop produktet JUUL og de mange smagsvarianter, var skyld i en “damp-epidemi” i USA - specielt blandt unge amerikanske teenagere. Forskerne ville undersøge, om den beslutning betød, at JUUL ville miste markedsandele til andre producenter, der fortsatte med at sælge e-væsker med smag af f.eks. frugt, slik m.m.

Conclusions. After a decline in sales following JUUL’s decision to withdraw some flavored products from stores, JUUL sales recovered within weeks and surpassed their previous maximum in those same channels, as consumption shifted to the menthol/mint and tobacco flavors that remained on shelves.

Undersøgelsen viser, at JUULs popularitet intet havde med smagsvarianterne at gøre - da JUUL efter kort tid havde et endnu større salg af deres produkter, selvom de kun solgte smagsvarianterne tobak og mint. Dermed kan man konkludere, at smagsvarianterne ikke er årsag til at unge/voksne forbrugere køber produktet, men snarere kan det være et spørgsmål om design og brugervenlighed.

Den 6. maj 2020 blev rapporten *“Restricting Flavors in ENDS Could Have Repercussions Beyond Youth’s Use”*⁹ udgivet i American Journal of Public Health (AJPH), som gennemgår nogle af de konsekvenser det kan have, hvis smagsvarianter (udover tobak og menthol) bliver forbudt i e-væsker til e-cigaretter. For at beskytte en meget lille

⁷ <https://academic.oup.com/ntr/article-abstract/17/10/1255/1028251?redirectedFrom=fulltext>

⁸ <https://ajph.aphapublications.org/doi/abs/10.2105/AJPH.2020.305667>

⁹ <https://ajph.aphapublications.org/doi/10.2105/AJPH.2020.305674>

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

del af befolkningen (de unge under 18 år) bliver de voksne forbrugere ofret, da de fleste af dem anvender e-væsker med en smag, som IKKE er tobak eller menthol. Faktisk viser det sig, at en del faktisk starter med at dampe med en tobaks- eller mentholsmag, men størstedelen vælger at droppe smagen af tobak, da det for mange minder for meget om den "smag", som de forsøger at komme væk fra.

Og her er smagen af f.eks. jordbær, fersken, vandmelon, karamel eller lakrids faktisk en vigtig faktor for, at så mange rygere som muligt, i løbet af kort tid kan kalde sig selv for eks-rygere. Rapporten skriver bl.a. også, at det anbefales at have så bredt og varieret et udvalg af forskellige typer tobakskadereduktionsprodukter som muligt, hvis man vil frembringe en hurtig reduktion i rygeprævalensen. I modsætning, vil restriktioner og forbud blot resultere i at forbrugerne føler sig kriminaliserede og vil i sidste ende enten begynde at ryge igen, eller se sig henvist til et sort marked, for at købe de produkter som de efterspørger (e-væsker med smag, andet end tobak og menthol).

This Guidance does not address the mounting evidence that ENDS are likely to be significantly less harmful than combusted cigarettes,⁶ but it does reduce the availability of products for smokers seeking a way to quit. Countries where alternative, reduced risk products are widely available—including ENDS in the United Kingdom, heated tobacco in Japan, and snus in Sweden—have seen rapid reductions in smoking prevalence. By contrast, bans on ENDS or oral nicotine will ultimately limit the avenues to quit and push consumers to the black market.

Den nyeste undersøgelse fra den 5. juni 2020, "Associations of Flavored e-Cigarette Uptake With Subsequent Smoking Initiation and Cessation"¹⁰ - er en undersøgelse af hvorvidt rygere der forsøger at blive røgfri med e-damp med tobakssmag, har en større eller den samme chance for at blive totalt røgfri, som en ryger der bruger andre smagsvarianter end tobak:

Abstract

Importance Several states have banned sales of flavored e-cigarettes, but evidence on the association between vaping flavors and subsequent smoking initiation and cessation is limited.

Objective To evaluate whether new uptake of flavored e-cigarettes is more strongly associated with subsequent smoking initiation and cessation than uptake of unflavored e-cigarettes, separately for youths (12-17 years), emerging adults (18-24 years), and prime-age adults (25-54 years).

Main Outcomes and Measures Binary indicators captured wave 3 smoking among 7311 youths and 4634 emerging adults who did not smoke at baseline (ie, initiation) and not smoking at wave 3 among 1503 emerging adults and 4481 prime-age adults who smoked at baseline (ie, cessation). Smoking status was based on having smoked in the past 30 days for youths and established smoking (ie, current smoking among those who smoked at least 100 cigarettes in their lifetime) for emerging and prime-age adults.

Results The youths who did not smoke at baseline, emerging adults who smoked at baseline, and prime-age adults who smoked at baseline consisted of 51.4% to 58.0% male participants and 66.9% to 77.0% white individuals. Vaping uptake was positively associated with smoking initiation in youth (adjusted odds ratio [AOR], 6.75; 95% CI, 3.93-11.57; $P < .001$) and in emerging adults (AOR, 3.20; 95% CI, 1.70-6.02; $P < .001$). Vaping uptake was associated with cessation in adults (AOR, 1.34; 95% CI, 1.02-1.75; $P = .03$). Vaping nontobacco flavors was no more associated with youth smoking initiation

¹⁰ <https://jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2766787?resultClick=1>

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

than vaping tobacco-flavors (AOR in youth, 0.66; 95% CI, 0.16-2.76; $P = .56$) but was associated with increased adult smoking cessation (AOR in adults, 2.28; 95% CI, 1.04-5.01; $P = .04$).

Conclusions and Relevance In this study, adults who began vaping nontobacco-flavored e-cigarettes were more likely to quit smoking than those who vaped tobacco flavors. More research is needed to establish the relationship between e-cigarette flavors and smoking and to guide related policy.

Undersøgelsen viser, at de rygere som anvendte smagsvarianter der **IKKE** smagte af tobak, var langt mere tilbøjelige til at opnå et succesfuldt rygestop ved hjælp af e-damp, end dem som anvendte tobaksmag til deres e-damp.

Nogle forskere tror misforstået, at e-væskerne tilsættes smag for at **“maskere den grimme bitre smag af nikotin”** og **“så det gør det nemmere for børn at begynde at dampe”**. Dertil kan blot konstateres, at nikotin er en farve- og smagløs væske, som hverken er bitter eller sur ved inhalation, og derfor er der intet behov for at maskere en smag, som ikke findes. En ren basevæske uden tilsat smag, vil smage lidt sødlig pga. indholdet af propylenglykol og vegetabilsk glycerin - nikotinen kan give en sviende fornemmelse på tungen, hvis man får e-væsken i munden.

Det er vigtigt, at forbrugerne af e-damp/e-cigaretter, kan få adgang til et stort udvalg af forskellige smagsvarianter - for der findes ikke en **“one size fits all”**, når det handler om smagen på e-væsker. Netop det store udvalg af smage og producenter, er en vigtig faktor for et succesfuldt rygestop med e-cigaretter. For mange forbrugere bliver e-dampen faktisk en hobby, hvor man kan bruge timer på at justere smag, dele sine erfaringer med andre dampere, og komme med anbefalinger for diverse produkter. DADAFO, Dansk e-Damper Forening, har foretaget (og foretager fortsat) en undersøgelse af e-dampernes præferencer ang. smag i e-væsker. (Se DADAFOs hørings svar, Bilag 01/02) - og af denne fremgår at mange begynder at dampe e-væske med smag af tobak eller menthol, men mange af dem stopper med disse smagsvarianter, da de minder for meget om det produkt, som de forsøger at blive kvit.

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Krav der stilles til smagstilsætninger i e-væsker

Hvorfor skulle smagstilsætninger i e-væsker forbydes, hvis det netop er dét som får forbrugerne til at opleve et succesfuldt rygestop?

Så længe en smagstilsætning blot lever op til følgende krav, bør den være tilladt at anvende i e-væsker til fordampning:

- Aromaen skal overholde REACH forordningen (1907/2006/EU)
- Der skal være et sikkerhedsdatablad på produktet
- Produktet skal overholde CLP forordningen (1272/2008/EU)
- De indeholdte substanser skal være anmeldt som krævet via CLP forordningen
- Aroma må ikke indeholde CMR substanser i produktet. (Stoffer, der kan fremkalde kræft, skade arveanlæg eller skade fosteret eller menneskets forplantningsevne), som dog er lovlige i fødevarer men ulovlige i e-væsker til fordampning
- Aroma må ikke indeholde substanser som er farlige ved indånding (H334)
- Produktet skal overholde reglerne/begrænsninger i Direktiv 2014/40/EU
- Aroma må ikke indeholde substanser som kan fremkalde allergi (Annex II 1169/2011/EU)

En norsk undersøgelse fra den 6. juni 2020, af unges brug af e-cigaretter over længere tid, *“Vaping and Fidget-Spinners: A Qualitative, Longitudinal Study of E-Cigarettes in Adolescence”*¹¹; konkluderer at e-damp viser sig at være en “trend” eller et “mode-fænomen”, på linje med f.eks. fidget-spinners. Unge er nysgerrige, og når et nyt produkt kommer på markedet, vil nogle af dem eksperimentere med produktet. Set over en længere årrække, mister produktet sin interesse hos de unge, og synet på e-cigaretter er som tidligere beskrevet - at produktet udelukkende er interessant for voksne, som anvender e-cigaretter som et værktøj til at stoppe med at ryge.

Results: Gradual and collective shifts in vaping practices and in the symbolic meaning of vaping were observed in three phases. First, in 8th grade, few had tried to vape, even if several were curious about this novel invention, practice and the available flavours. Second, after 9th grade, one in three reported personal use. They emphasised harmlessness, coolness, performance and accessibility online. However, by the end of middle school, a third phase became visible; vaping had lost status and was described as 'childish' and unpopular. Interviewees repeated the lack of relevance in high school, comparing e-cigarettes with the fidget-spinner and reserving vaping for kids and addicted adult smokers. The analysis displays a systematic pattern in which adolescents account for vaping as a time-limited trend.

Conclusion: E-cigarettes were devalued from novelty and transgression to childish and uninteresting within the same sample over a four-year period. In conclusion, e-cigarettes in the sample represented fashionable experimentation rather than steady user patterns.

¹¹ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32516687/>

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Danmark har indført et de facto import-forbud fra andre EU-lande og ikke-EU-lande

Det står ethvert medlemsland frit, at indføre restriktioner på produkter der er underlagt **EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2014/40/EU af 3. april 2014**¹² - specifikt AFSNIT III, ELEKTRONISKE CIGARETTER OG URTEBASEREDE RYGEPRODUKTER, Artikel 20 - Elektroniske cigaretter.

Men restriktionerne må ikke medføre handelshindringer for producenter fra andre EU-medlemslande, eller begrænsninger for varers frie bevægelighed på tværs af EU's grænser. De nye restriktioner som den danske Erhvervsstyrelse/Sundheds- og Ældreministeriet foreslår skal gælde for e-cigaretter og e-væsker, vil gøre det meget svært og dyrt for virksomheder at markedsføre deres produkter i Danmark. De skal sætte sig ind i national lovgivning, med restriktioner for hvordan emballage må se ud, hvilke smagsvarianter som må sælges i Danmark, og overveje om det er umagen værd at fremstille en speciel **“Danish Collection”**, som blot vil kunne sælges til en forsvindende lille markedsandel, hvis man tager EU-markedet og verdensmarkedet i betragtning.

I forvejen er anmeldelsesgebyret i Danmark blandt de højeste på EU-plan - så de producenter som kunne tænkes at ville markedsføre deres produkter i Danmark, vil begrænse udvalget til kun at være “top-sælgende produkter”. De danske forbrugere er også forment adgang til at importere bl.a. hardware og e-væsker fra andre EU-lande, da disse produkter forinden skal være anmeldt til den danske Sikkerhedsstyrelse. Dvs. hvis man vil købe produkter som er lovlige i andre EU-lande, så kan de danske forbrugere blive mødt af risiko for konfiskering og store bøder, for forsøg på import til Danmark.

I en idéel verden, ville det være tilstrækkeligt at anmelde sine produkter via EU-CEG, hvorefter produkterne frit kunne markedsføres i samtlige EU-lande, som følge af “harmoniserings-klausulen” i EU-direktiv 2014/40/EU. Muligheden for at hvert medlemsland selv kan introducere yderligere regler og restriktioner, har medført at der ikke findes to lovgivninger ang. e-cigaretter i EU, som er ens. Hvert eneste medlemsland har sine egne regler, love og krav, hvilket gør det så godt som umuligt for producenterne at gennemskue hvilke produkter kan og må sælges i de respektive medlemslande.

DADAFO forventer, hvis de nye restriktive lovændringer tillades og godkendes - at markedet og udvalget i Danmark vil blive minimalt, og dermed er der risiko for butiksdød blandt de mange gode og reelle specialforretninger, som har skabt en levevej ved at sælge produkter til forbrugerne, som får dem til at holde op med at ryge. Det er også i specialforretningerne at man finder den gode og nødvendige vejledning i korrekt og tilpasset brug af produkterne. Der er ingen forretning i alt sælge produkter som kun må smage af de produkter som forbrugerne forsøger at komme væk fra - og når al markedsføring på butikkens facade er forbudt i kombination med at produkterne ikke må være på display, heller ikke på webshops - så er resten af det potentielle marked forsvundet.

De danske forbrugere bliver taberne i dette spil - hvor der efterfølgende kun vil findes følgende muligheder:

- 1) Forbrugerne vil købe produkter på det sorte marked, eller via venner
- 2) Forbrugerne vil købe produkter i udenlandske webshops, via illegal import fra både EU-lande og ikke-EU-lande, og håbe på at produkterne ikke bliver fanget i Told/Skat
- 3) Forbrugerne vil købe produkter i grænsehandel øst og syd for landets grænser (Sverige og Tyskland)

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0040&from=DA>

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

- 4) Forbrugerne vil i stigende grad selv blande væskerne privat, ud fra de ingredienser som man nu har til rådighed, med risiko for kontamination og indhold i aroma m.m. som ikke er egnet til inhalation, f.eks. lipider/oliebaserede aromaer, som ikke under nogen omstændigheder må anvendes til inhalation
- 5) Forbrugerne vil i værste fald gå tilbage til rygning af tobakscigaretter, hvilket er én af de mest skræmmende utilsigtede konsekvenser af de foreslåede lov- ændringer og skærperler
- 6) Nogle vil måske finde mulighed for helt at kvitte både damp og tobakscigaretter, men DADAFO anser det som en meget lille del af e-damperne i Danmark. Hvis de ikke allerede var stoppet, ville de foreslåede lov- ændringer og skærperler, heller ikke være medvirkende til et totalt stop for nydelse af nikotin.

Som afslutning vil vi anmode om, at Kommissionen nærlæser DADAFOs oprindelige hørings svar til de foreslåede lovændringer og skærperler, af den danske nationale **Lov nr. 426, Lov om elektroniske cigaretter m.v.**¹³ Hørings svaret er som nævnt tidligere vedhæftet denne kommentar, både på dansk og på engelsk.

Forbrugerne i Danmark er meget bekymrede for de foreslåede lovændringer, og vi står måbende overfor den påståede nødvendighed for at indføre yderligere skærperler, når det lader til at den eksisterende lov virker efter hensigten. Specielt også set i lyset af, at Kommissionen for blot nogle måneder siden, har sat gang i en review-proces ang. netop implementeringen af Direktiv 2014/40/EU i de nationale lovgivninger. Burde den danske regering og Sundhedsministeriet ikke afvente dette review, førend de introducerer yderligere restriktioner? Specielt set i lyset af, at den nationale danske statistik ikke viser en tendens til at unge under 18 år anvender e-damp produkter i bekymrende grad - snarere tværtimod?

De nye foreslåede lovændringer og restriktioner/skærperler, har som nævnt nogle ret heftige utilsigtede konsekvenser, og forbrugerorganisationen DADAFO - Dansk e-Damper Forening, er nok mest bekymret for, at forbrugerne i stigende grad vil begynde at finde alternative måder på at tilvejebringe de produkter, som de efterspørger. Hvis f.eks. e-væsker med smag ikke er lovligt tilgængelige på det danske marked, vil en stigende del af personer der damper i Danmark, med stor sandsynlighed, begynde at tilsætte bl.a. aromastoffer af tvivlsom egnethed, til deres e-væsker. Dette kan have fatale konsekvenser for den befolkning, som blot damper for at blive fri for at ryge tobakscigaretter, da der dermed ingen kontrol er med indholdsstofferne i disse smagstilsætninger.

Det er netop smagsvarianter, som **IKKE** minder om tobak, der er vigtige for at opnå et succesfuldt rygestop via e-damp. Derfor giver det ingen mening kun at tillade e-damp at smage af enten tobak eller menthol - de to varianter som de fleste rygere netop associerer med rygning af tobak. Som eksempel kan gives, at man heller ikke kræver at bl.a. Antabus skal sælges med smag af alkoholiske drikke s.s. vin, øl, whisky eller lignende:

¹³ <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2016/426>

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

FORSLAG

Antabus brusetabletter skal smage af whisky, snaps, øl, rødvin eller anden form for spiritus. På den måde får afhængige alkoholikere en genkendelig smag som gør dem trygge og vil sikre at de ikke går tilbage til at drikke igen, når de forsøger at blive tørlagte. Al fornuft siger, at f.eks. alkoholfrie øl tilskynder unge til at drikke, og bl.a. alko-sodavand med smag af fersken, jordbær eller lakrids er en gateway til de stærkere drikke. **Faktisk burde alle alkoholiske drikke ikke smage af andet end ren alkohol!** Voksne drikker jo ikke for smagen og nydelsen, men kun for at blive fulde. Smag er kun for børn???

Vi har set eksempler på personer, der tilsætter æteriske olier til deres e-væsker – og noget som de fleste der damper ved er, at der IKKE må forefindes oliebaseerede/lipoide ingredienser i e-væske, da dette kan medføre “lipoid lungebetændelse”¹⁴, en kronisk lungebetændelsestilstand, som det er meget svært at helbrede efterfølgende.¹⁵ og¹⁶

Vi har set tilfælde fra bl.a. USA, hvor væsker med tilsat Thocopherol Acetat (E-vitamin acetat, en oliebaseeret lipid) har været anvendt i kombination med THC (Tetrahydrocannabinol). Dette er IKKE en e-væske, men en THC-væske, som anvendes af nogle for at få den euforiserende virkning fra THC – et produkt og en praksis som ikke er tilladt i EU.

Det er bl.a. ovenstående situationer, som vi som forbrugerforening gerne vil undgå, ved at have en fornuftig regulering på de produkter som forbrugerne efterspørger – og dermed bevare det nuværende udbud til voksne forbrugere, ved at tillade produkter med de smagsvarianter som forbrugerne efterspørger.

¹⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Lipid_pneumonia

¹⁵ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2213007116301356>

¹⁶ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6039138/>

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Til sammenligning kan også anvendes brugen af "frugt- og sliksmag" i nikotinerstatningsprodukter s.s. nikotintyggegummi og sugetabletter med indhold af nikotin, netop til brug ved rygestop/rygeafvænning. Producenterne af disse produkter fremhæver netop smagen, som en væsentlig faktor for et succesfuldt rygestop.

Børn og unge har ikke monopol på at foretrække smagen af bl.a. jordbær, fersken, kirsebær, lakrids eller karamel - og man mister ikke sine smagsløg, når man fylder 18 år.

Med venlig hilsen

Kim Dabelstein Petersen
Formand, Dansk e-Damper Forening
formand@dadafo.dk
kdp@dadafo.dk
Fon: +45 4033 0550 / +45 3045 7516

Peter Stigaard MAA
Kasserer, Dansk e-Damper Forening
treasurer@dadafo.dk
ps@dadafo.dk
Fon: +45 3045 7517

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Hvem er DADAFO

DADAFO – Dansk e-Damper Forening er en uafhængig, non-profit forbrugerorganisation, der er styret af medlemmerne/forbrugerne. Bestyrelsen er valgt af medlemmerne, og foreningen drives for medlemmernes kontingent og deres frivillige donationer. Der er ingen økonomisk forbindelse til hverken tobaks-, medicinal- eller e-cigaret/e-damp branchen. Alt arbejde i foreningen udføres frivilligt på pro bono basis.

DADAFO taler på vegne af de danske e-dampere, samt de rygere som i fremtiden forventes at ville ønske at anvende et e-produkt som et alternativ til rygning af tobak – eller som et led i et rygestop.

DADAFO har p.t. over 3.100 registrerede og dedikerede medlemmer, der alle er over 18 år – hvilket er et krav for medlemskab af foreningen. Median-alderen for foreningens medlemmer ligger på ca. 40-42 år. Medlemmerne af DADAFO kommer fra alle egne af landet, og rigsfællesskabet. Via Danskernes Rygevaner kan vi se, at gennemsnitsalderen for en daglig e-cigaret bruger er 42 år.

DADAFO er en del af større regionale og internationale forbrugerfællesskab [INNCO, The International Network of Nicotine Consumer Organisations](#), [ETHRA – European Tobacco Harm Reduction Advocates](#), [NNTHR – Nordic Network on Tobacco Harm Reduction – CSO-NGO](#), der via oplysning og vidensdeling, forsøger at sætte tobakskadereduktion på den politiske dagsorden, og deltager aktivt i informationsarbejde, standardiseringsarbejde via Dansk Standard, CEN og ISO.

DADAFO udfører nonprofit lobbyvirksomhed og oplysningsarbejde.

DADAFO deltager på internationale konferencer omkring sundhedsfremme, tobakskadereduktion og brugen af alternative nikotinprodukter som erstatning for tobaksprodukterne.

DADAFO står altid til rådighed for en udviklende og indbyrdes informativ dialog – og man kan altid kontakte os med eventuelle spørgsmål – ved at gå ind på vores hjemmeside.

DADAFO går som forbrugerorganisation ind for, at markedet for e-damp-produkter selvfølgelig skal reguleres – så vi som forbrugere kan være sikre på, at det udstyr vi køber er så sikkert som muligt, og at de væsker vi køber er så gode, rene og af så høj kvalitet som muligt. Men en regulering/lovgivning skal også være proportionel, så det ikke bliver nemmere eller billigere at vælge tobakken frem for dampen.

DADAFO går som forbrugerorganisation ind for, at der fastsættes en aldersgrænse på 18 år, som vedtaget ved lov. Vi er godt klar over, at der allerede er dampere der er yngre end 18 år, og med fastsættelse af en aldersgrænse bliver det for politikerne "nemmere" at argumentere for at e-dampprodukterne primært er til brug for voksne personer, der prøver at gøre noget godt for deres helbred, ved at skifte tobakken ud med et langt mindre skadeligt alternativ.

DADAFO går som forbrugerorganisation **IKKE** ind for, at damp skal sidestilles med røg – og dermed omfattes af "Loven om Røgfri Miljøer".

DADAFO går som forbrugerorganisation **IKKE** ind for, at der vedtages et totalt reklameforbud på damprelaterede produkter. Set fra et sundhedsmæssigt synspunkt, så bør alle forbrugere af tobaksprodukter blive gjort opmærksomme på, at der i dag findes et langt mindre skadeligt alternativ – hvormed mange kan skifte tobakken helt ud, ved at skifte til damp.

DADAFO er en forening for alle dampere – og du kan blive medlem af foreningen ved at tilmelde dig på vores hjemmeside: www.dadafo.dk/medlemskab

Sundheds- og Ældreministeriet

Holbergsgade 6

København K

Vejle, 21.02.2020

Sendt pr. email til: sum@sum.dk

Sendt cc. pr. email til: msb@sum.dk, samt sundhedsordførerne for de politiske partier:

rasmus.langhoff@ft.dk, stinus.lindgreen@ft.dk, per.larsen@ft.dk, susanne.zimmer@ft.dk, henrik.dahl@ft.dk,

martin.geertsen@ft.dk, lars.mathiesen@ft.dk, liselott.blixt@ft.dk, peder.hvelplund@ft.dk

Høringssvar på: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning¹)

Att. Sundhedsminister Magnus Heunicke og regeringens støttepartier omkring den nationale handleplan mod børn og unges rygning

DADAFO - Dansk e-Damper Forenings høringssvar, er primært fokuseret på de foreslåede lovændringer og tilføjelser til **“LOV nr 426 af 18/05/2016 - Lov om elektroniske cigaretter m.v.”**

DADAFO vil takke for, at vi i det mindste i forbindelse med høringen får lov til at fremkomme med vores holdninger. Det ville måske have været bedre, mere retfærdigt og rettidigt, hvis vi var blevet konsulteret inden lovforslaget blev skrevet, så både ministeren og politikerne fra regeringens støttepartier, havde fået vores erfaring og viden med i grundlaget, inden der var skabt enighed om forslagene til tobakshandleplanen.

DADAFO er generelt positiv overfor at regeringen og partierne i Folketinget endelig laver et fokuseret tiltag til at begrænse rygningen i Danmark, specielt set i lyset af, at der i de sidste år ikke er sket en tilbagegang i rygeprævalensen, som det er sket i flere af vores nabolande (England, Sverige, Norge og Island f.eks.)

DADAFO er skeptisk over for hvor effektivt neutrale pakker og udstillingsforbud reelt vil være, specielt set i lyset af rapporter fra lande hvor disse tiltag allerede er blevet indført. Vi ser det primært som værende symbolpolitik overfor tobaksfirmaerne. Dog har vi ingen indvendinger mod dette, hvis det er rettet udelukkende mod tobaksvarer. Reelt vil disse tiltag ikke påvirke forbrugerne negativt, da cigaretter er en rimelig homogen vare, og derfor er der ikke grundlag for at udseendet har betydning for forbrugerne.

Dette er ikke tilfældet ved e-damp produkter.

1

http://www.sum.dk/Aktuelt/Nyheder/Forebyggelse/2019/December/~/_media/Filer%20-%20dokumenter/01-tobak/Aftaletekst.pdf

DADAFO ser det som en mangel i det fremlagte lovmateriale, at man ikke har vurderet risikoprofiler ved forskellige produkter, og faktisk besluttet at skære alle produkter over én kam – hvad enten de indeholder tobak eller ej. Forbrugeren har krav på reel og faktisk information om, at nogle produkter faktisk er mindre sundhedsskadelige end andre, og at tobakskadereduktion kan være vejen frem for mange forbrugere.

Det meste lovgivning som er blevet vedtaget på e-damp området, er blevet til på baggrund af manglende faktisk viden, ud fra skøn og gisninger. Og desværre er EU-Parlamentets og Rådets TobaksproduktDirektiv, (TPD) – **Direktiv 2014/40/EU, specielt afsnit III, kapitel 20²** – der specifikt omhandler e-cigaretter, ingen undtagelse.

EU-lovgivningens rammer blev vedtaget på et alt for spinkelt grundlag, og hastet igennem EU-parlamentet i 2013/2014, som et addendum til direktivet – der ellers kun omhandlede besluttede tobaksprodukter.

Evaluering af TPD skal foretages i 2020 og er stadig ikke publiceret. Denne evaluering skal danne grundlag for en ny revision af TPD. Danmark er derfor præmatur og forhastet mht. forhold til ændring af TPD grundlaget, da man endnu ikke har resultatet fra evalueringen.

Som minimum bør alle forslag til ændringer af “Lov om elektroniske cigaretter m.v.” tages ud af lovforslaget/den nationale handleplan, indtil EU-kommissionen er fremkommet med deres evaluering.

Når man én gang på overnationalt niveau, har vedtaget en lovgivning/rammer for regulering, som direkte er med til at standse udvikling og innovation, og stoppe en ellers positiv udvikling i faldet på rygeprævalensen, så vil næsten al efterfølgende national lovgivning der baserer sig på den overnationale EU-lovgivning, være med til at indføre yderligere begrænsninger og restriktioner.

TPD fastsætter i sine indledende betragtninger, (pkt. 45, 53, 54) samt specielt i artikel 20, pkt. 10, artikel 24 pkt. 2 og **3** (se nedenfor), at der **med direktivet faktisk indføres et højt sundhedsbeskyttelsesniveau**, og at yderligere forbud **skal** begrundes og retfærdiggøres ud fra en risiko for den generelle folkesundhed, og at der med forbuddet ikke sker vilkårlig forskelsbehandling:

3. En medlemsstat kan også forbyde en bestemt kategori af tobaksvarer eller relaterede produkter på grund af de særlige forhold i den pågældende medlemsstat, hvis bestemmelserne er berettiget på grund af behovet for at beskytte folkesundheden, idet der tages hensyn til det høje sundhedsbeskyttelsesniveau, der sikres med dette direktiv. Sådanne nationale bestemmelser meddeles til Kommissionen sammen med begrundelsen for at indføre dem. Kommissionen godkender eller forkaster inden for seks måneder efter at have modtaget meddelelsen omhandlet i dette stykke de nationale bestemmelser efter, under hensyntagen til det høje sundhedsbeskyttelsesniveau, der sikres med dette direktiv, at have efterprøvet, hvorvidt de er begrundede, nødvendige og står i rimeligt forhold til målet, og om de er et middel til vilkårlig forskelsbehandling eller en skjult begrænsning af samhandelen mellem medlemsstaterne. Hvis Kommissionen ikke har truffet nogen afgørelse inden for denne periode på seks måneder, betragtes de nationale bestemmelser som godkendt.

EU Tobaksproduktdirektivet, Artikel 24, pkt. 3

² https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/tobacco/docs/dir_201440_da.pdf

Yderligere er der fra EU/Kommissionen udstukket klare retningslinjer for, hvordan forsigtighedsprincippet skal gælde for al implementering af lovgivning på både EU og national plan, og herunder også hvordan yderligere restriktioner og regulering skal retfærdiggøres, inden det kan godkendes af Kommissionen.

Fra opsummeringen af **“forsigtighedsprincippet”**³ som defineret i **“Meddelelse fra Kommissionen om forsigtighedsprincippet - KOM(2000) 1 endelig”**⁴:

Fælles retningslinjer

Tre specifikke principper bør danne baggrund for anvendelsen af forsigtighedsprincippet

- **en videnskabelig evaluering, der er så fuldstændig som muligt, fastlæggelse af den videnskabelige usikkerhedsgrad i videst mulig udstrækning**
- **en vurdering af risici og potentielle følger af ikke at handle**
- **deltagelse af alle interesserede parter i undersøgelse af forsigtighedsforanstaltninger, når resultaterne af den videnskabelige evaluering og/eller risikovurderingen foreligger**

Derudover finder de generelle principper for risikostyring stadig anvendelse i forbindelse med forsigtighedsprincippet. Der er tale om følgende fem principper

- **De valgte foranstaltninger skal være proportionelle med det valgte beskyttelsesniveau**
- **De skal kunne anvendes ikke-diskriminerende**
- **De skal stemme overens med lignende foranstaltninger truffet under lignende omstændigheder**
- **De skal være baseret på en undersøgelse af potentielle fordele og omkostninger ved at gribe ind eller ikke at gribe ind**
- **Den skal revideres i lyset af den videnskabelige udvikling**

Manglende risikovurdering og konsekvensanalyse

Der er, som angivet i Kommissionens retningslinjer, ikke udført due diligence i forbindelse med forslaget til lovændringer og tilføjelser til specielt “Lov om elektroniske cigaretter m.v.”

Der er i forslag til lov om ændringer ikke taget hensyn til “forsigtighedsprincippet”, og dermed bliver lovforslaget ikke fremsat på baggrund af udførte risikovurderinger og konsekvensanalyser.

Der er i forslag til lov om ændringer ikke fokus på proportionalitet mellem produkters individuelle potentielle helbredsskadelige virkninger. Til sammenligning kan anvendes, at man selvfølgelig ikke tilkender den samme straf til en person der slår et andet menneske ihjel, som en person der går over for rødt. Som nævnt skal der være proportionalitet i lovgivningen, så forbrugerne sikres og menneskerettighederne overholdes.

DADAFO, som forening for forbrugerne af e-damp i Danmark, gør kraftigt opmærksom på, at der er himmelvid forskel på tobakscigaretter og e-cigaretter/e-damp. Der er efterhånden ingen videnskabelige eksperter som fortsat vil påstå, at tobakscigaretter og e-damp indebærer den samme risiko ved brug, men tværtimod er der skabt konsensus om, at e-damp er betydeligt mindre helbredsskadeligt, end tobaksrygning.

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A132042>

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52000DC0001&from=DA>

Dette faktum skal udmønte sig i en skelnen i lovgivning omkring regulering af produkterne!

Dette er allerede tilfældet i dansk lovgivning, da **“Lov om elektroniske cigaretter m.v.”** udelukkende omhandler disse produkter, og **“Lov om tobaksvarer”** udelukkende omhandler produkter der indeholder tobak.

Ligeledes skal der rettes opmærksomhed på, at e-damp/e-cigaretter ikke er (og aldrig bør være) omfattet af **“Lov om Røgfri Miljøer”**. Både fordi der ikke er tale om røg, men især fordi der er tale om en arbejdsmiljølov, og derfor skal være baseret på en objektiv vurdering af emissioner i forhold til grænseværdierne givet for arbejdsmiljø.

DADAFO mener at det er i strid med EU direktivet at lave restriktioner på e-damp, uden at de fulde sundhedsmæssige konsekvenser er belyst. Man skal fra dansk side kunne fremlægge og retfærdiggøre at disse restriktioner bliver indført på grundlag af en akut opstået forringelse i den overordnede folkesundhed. Sundhedsstyrelsens baggrundsarbejde på dette område er ufuldstændigt, idet de ikke har belyst endelige undersøgt hvilke konsekvenser loven vil have for andre end børn/unge, som allerede lovgivningsmæssigt slet ikke burde have adgang til at erhverve/besidde produkterne (18-års grænsen skal håndhæves).

Grunden til at dette kun gør sig gældende for e-damp (og muligvis andre lavrisiko produkter såsom HnB og snus/tyggetobak), og ikke er gældende for tobakscigaretter er, at e-damp produkter også har en folkesundhedsmæssig gavnlige og positiv effekt, ved at få rygere til at udskifte hele eller dele af deres tobaksforbrug med et lavrisiko alternativ. Derfor er der en ikke belyst negativ konsekvens ved forslaget til ændring af loven. Opsummeret: Til forskel fra cigaretter, har e-damp en positiv side.

DADAFO's overslag over konsekvenser er som følgende:

- Da 40 unge om dagen starter med at ryge, og kun ca. 8% af disse unge (ca. 3) havde e-damp som deres første nikotinholdige produkt, kommer lovgivningen maksimalt til at påvirke ca. 1.200 børn/unge om året.
- Der er i Danmark (iht. undersøgelsen; Danskernes Rygevaner 2018⁵) ca. 260.000 voksne forbrugere af e-damp; heraf har ca. 78.000 kvittet tobakscigaretterne fuldstændigt.

Positive og negative konsekvenser for disse to grupper skal vejes op mod hinanden, således at man har belyst de folkesundhedsmæssige konsekvenser. Det er ikke nok bare at påpege, at der er en negativ konsekvens for en lille gruppe, hvis det overordnede billede er sundhedsmæssigt positivt.

Samtidigt forudsiger vi på basis af markedskendskab, at 90-95% af alle specialforretninger af e-damp i Danmark vil være tvunget til at lukke før juni 2021, da deres forretning hovedsageligt er oppebåret af overskuddet ved salg af e-væsker. De sidste 5-10% af forretningerne vil overleve midlertidigt ved salg af

⁵

<https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2019/Danskernes-rygevaner---aarsrapport-2018.ashx?la-da&hash=FDCC21DAE57E7D41AC3AD4E0F781BD7D425A488>

e-damp udstyr til en højere pris end i dag. Dette er er ikke langtidsholdbart, da deres konkurrenceevne i forhold til udenlandske forretninger vil være minimal.

Derfor vil markedet flytte, fra i dag primært i specialforretninger, til detailforretninger, med en medfølgende mindre kontrol af salg til mindreårige. Altså det modsatte af lovens intention. I detailforretninger er de dominerende spillere tobaksindustrien, og det er tvivlsomt om produkter der er uafhængige af tobaksindustrien vil kunne overleve i dette rum, endsiige ville få plads på hylderne i detailhandlen.

I dette scenarie er det nødvendigt at bruge forsigtighedsprincippet proportionalt, som EU's definition beskriver. Man må ikke kun forholde sig til en lille del af problemstillingen, men man skal tage alle konsekvenser med i betragtningen. For det ovenstående kan det være, at der er en positiv virkning på ca. 1.200 børn, men også at der er en negativ virkning på en stor procentdel af de ca. 260.000 voksne der damper.

DADAFO vurderer at der er høj risiko for at 10-25% af damperne vil gå tilbage til tobakscigaretterne pga. af mangel på udbud, samt at de smage som forbrugerne er vant til, fjernes som mulighed. Det betyder at lovforslaget vil have en overordnet negativ folkesundhedskonsekvens i forhold til status-quo og derfor **ikke** kan overtrumfe TPD'en, eller argumenteres som værende nødvendig. Vi forudser at loven vil blive trukket i EU-domstolen, og omstødt, pga. brud på direktivet, hvis lovforslaget som foreslået i sin nuværende ordlyd bliver vedtaget, uden forudgående konsultation ved EU-kommissionen.

Den nuværende lovgivning

Den nuværende lov om elektroniske cigaretter m.v. skaber allerede en så stram regulering af produkter der kan markedsføres, og dermed sælges til forbrugerne i Danmark, at yderligere stramninger er yderst overflødige. De danske forbrugere lider allerede under et meget sparsomt udvalg af produkter, både hardware og e-væsker, da udgifterne for at kunne markedsføre produkter i Danmark er blandt de allerhøjeste i EU/Verden. Udvalget af bl.a. e-væsker oplever et ringe konkurrencepotentiale, og dermed også en begrænsning i udvalg. De danske specialforretninger har taget specielt alderskontrollen til sig, og varetager denne vogterrolle med omhu, er vores erfaring.

Lovgivning skal baseres på fakta - og evidens

"Lov om elektroniske cigaretter m.v." er allerede implementeret - og den har dannet baggrund for det forbrugsmønster som danskerne har vænnet sig til siden 2016. Det tager tid, førend man kan se nogle reelle og faktuelle mønstre i forbruget. Der findes som nævnt allerede lovgivning der skal begrænse børn og unges adgang til elektroniske cigaretter m.v. - og hvis denne lovgivning blev håndhævet, burde det være tilstrækkeligt for at forhindre børn og unge i at begynde et forbrug af e-damp. Endvidere har forældrene også et ansvar overfor deres børn, indtil de bliver myndige.

Man kunne evt. overveje en kontroversiel løsning; at gøre det helt ulovligt at besidde e-damp produkter hvis man er under 18 år, og dermed give Politiet mulighed for at konfiskere produkterne, ligesom det er tilfældet hvis unge ulovligt kører på knallert uden kørekort og hvis de ikke er gamle nok. På samme måde er der allerede forbud mod salg af tobaksfri snus eller tobaksprodukter indeholdende tobak,

s.s. snus, tyggetobak, tobakscigaretter, pipe, cigar, cigarillos m.m. til børn og unge under 18 år. Her kunne et forbud, med konfiskeringsmulighed også være en løsning.

En mere realistisk løsning ville være, kun at tillade markedsføring af e-væsker med smag i specialforretninger, og indskrænke udvalget i detailforretninger til tobak og mentol. Denne løsning er aktuelt lagt frem som lovforslag i New Zealand⁶. I specialforretningerne kan man samtidigt indføre tvungen ID/alderskontrol, med den *“3 strikes and you’re out”* løsning som lovforslaget allerede lægger op til. Problemstillingen i detailforretningerne er netop, at det specielt i spidsbelastninger ved kassen, er nemt at glemme at kontrollere kundernes alder/ID. Løsninger såsom alderscheck via Nets kan løse noget op for dette, men har stadig problemer ved at unge kan benytte sig af forældrenes Dankort. Dette vil ikke påvirke markedet væsentligt, da størstedelen af salget i Danmark i forvejen ligger i specialforretningerne. Kontrol af tvungen ID kan dermed også udgiftsminimeres ved at Sikkerhedsstyrelsen også checker dette ved deres normale kontrolbesøg.

Webbutikker bør kunne vise deres produkter, da e-cigaretter ikke er homogene produkter. Forbrugerne bør være bekendt med de produkter de køber, ellers er det et spørgsmål om at man “køber katten i sækken”. Mods/hardware er ikke nikotinholdige og kan sammenlignes med batteriholdere, og at skjule disse produkter er simpelthen chikanering af forbrugerne.

E-cigaret produkter er ikke homogene men heterogene og derfor er det problematisk at have et udstillingsforbud på internettet. For at forbrugeren skal kunne vælge det “rigtige” produkt for ham/hende er det nødvendigt at kunne vurdere form, udseende og funktionalitet på “hardwaren”. Vi er dog enige i at et udstillingsforbud for e-væsker stort set ikke vil have betydning for forbrugeren.

Sideeffekten ved ovenstående er at forbrugerne samtidigt kan få bedre information og vejledning til deres brug af e-damp, og deres potentielle rygestop, idet specialforretningerne jo netop typisk har personale som er informerede om begrænsninger og muligheder ved de enkelte produkter, samt kan informere om det optimale niveau af nikotin som forbrugeren kan/bør bruge i forhold til hans/hendes aktuelle forbrug af cigaretter.

Yderligere og unødvendig regulering vil medføre en større grad af lovovertrædelser - en lov skal være retfærdig og logisk, og ikke kræve ofre blandt voksne forbrugere som anvender produkterne lovligt i deres succesfulde rygestop.

Brugen af smag i e-damp/e-cigaretter

Hvis man kigger på Danskernes rygevaner (år ligegyldig da det er konsistent), så kan man se at der er et stort forbrug af e-væsker med smag af frugt, slik og kage. Og da markedet for børn/unge er minimalt, må dette forbrug være hos voksne dampere. Derfor er hele argumentet om at disse smage kun er der for at få børn til at dampe simpelt hen falsk.

⁶ <https://www.stuff.co.nz/national/health/119720489/new-vaping-law-bans-u18s-and-advertising>

Dermed kan man konkludere, at enten er markedet inkompetent og har success på trods af fejlagtig markedsføring, eller også er hele grundlaget for formodningen forkert.

DADAFOs egen forbrugerundersøgelse, vedr. brugen af smag i e-damp, viser at der er en klar tendens til at i takt med at forbrugerne af e-damp bevæger sig længere og længere væk fra evt. samtidig rygning af tobak (dual use), bliver brugen af væsker med tobaks- og mentolsmag mindre hyppig. Brugen af andre smage end tobak og mentol bliver derved fremherskende, for at fjerne associationen til tobakscigaretter.

DADAFO udførte ultimo 2019 sin egen forbrugerundersøgelse (endnu ikke udgivet), og har spurgt de danske forbrugere af e-damp bl.a. omkring hvilke(n) smag(e) de anvendte da de startede med at dampe - og hvilke(n) smag(e) de anvender nu, eller da de stoppede med at dampe. Der var 536 respondenter,

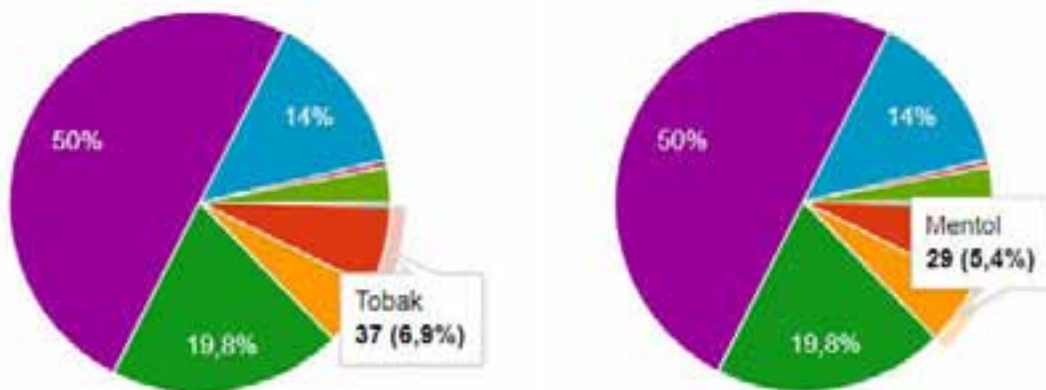
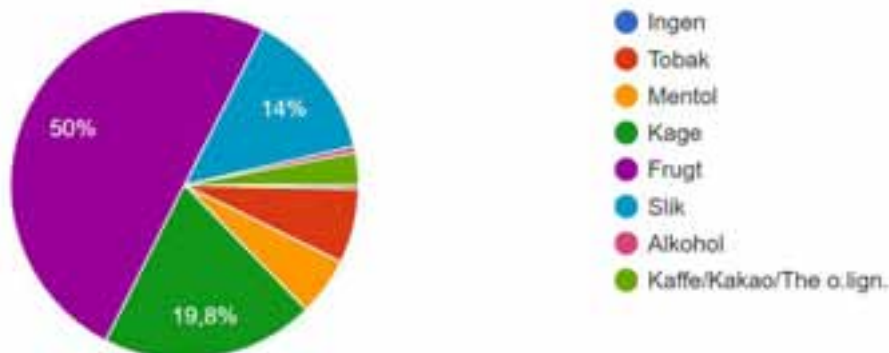

Som det fremgår af det øverste diagram, så er tobak og mentol hhv. 21,3% og 11,2% (sammenlagt 32,5%) foretrukne smage i starten - da disse smage er velkendte, og da de fleste i starten efterspørger smage som de kender fra alm. cigaretter.

Hvilken type smag bruger du nu eller da du stoppede?

536 svar

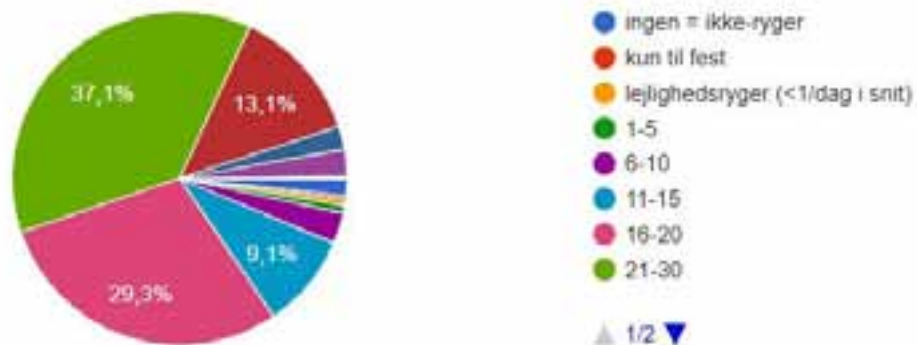
Efterhånden ændrer forbrugernes smag sig, så blot 6,9% foretrækker smagen af tobak og 5,4% foretrækker smagen af mentol (sammenlagt 12,3%). Der er altså tale om en procentvis **reduktion** på hhv. ca. 300% for tobakssmag og ca. 200% for mentolsmag (ændring i % fra 32,5% til 12,3%)

Smagen i e-damp er dermed essentiel for at foretage et succesfuldt rygestop, og for at skifte tobakscigaretterne helt ud med e-damp. De fleste forbrugere kan berette om, at de efterhånden ikke ønsker at anvende tobakssmag i deres damp, da det minder dem for meget om **“dengang de røg”** - og at de er bange for at netop tobakssmagen evt. vil fastholde dem i et forbrug af tobakscigaretter, eller at smagen af tobak kan være årsag til at de ikke kan foretage et 100% succesfuldt rygestop/skifte over til udelukkende brug af e-damp, som det foretrukne lavrisiko alternativ til fortsat tobaksrygning.

Hvor mange smøger røg du om dagen?

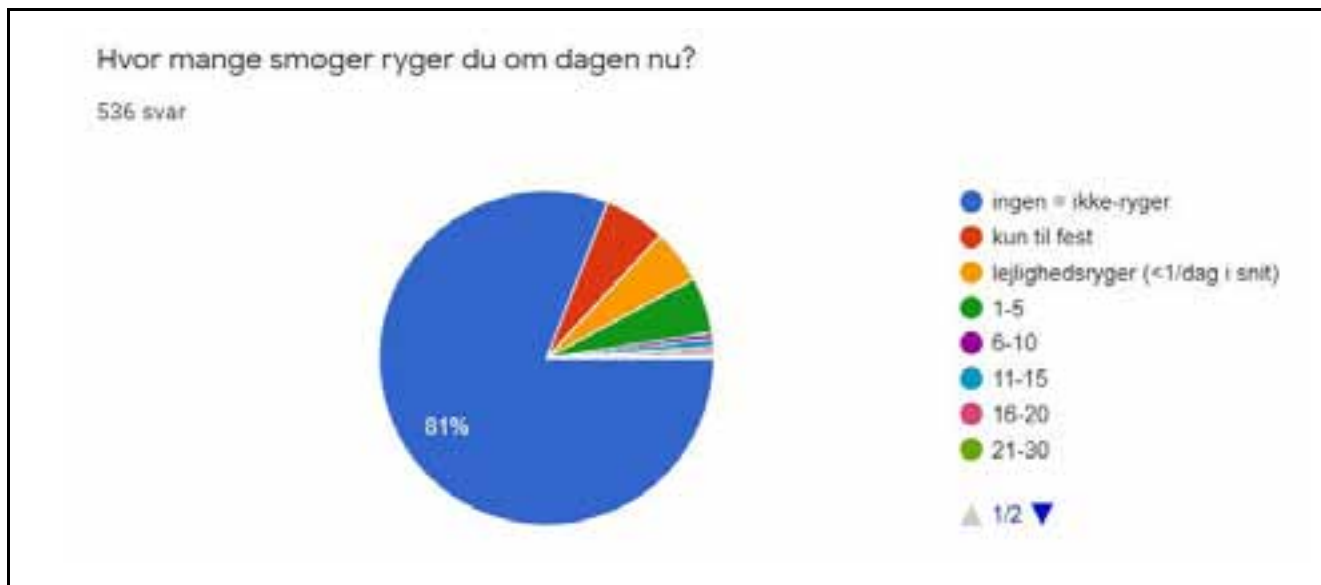
536 svar

Størstedelen af respondenterne røg mellem 11 og 30 cigaretter om dagen, inden de begyndte at dampe, som det fremgår af ovenstående diagram (37,1 + 29,3 + 9,1% = 75,5%)

Som det fremgår af nedenstående diagram, så er ca. 81% af respondenterne, som har besvaret spørgeskemaet, helt holdt med at ryge tobakscigaretter, og den resterende del er enten udelukkende festrygere, lejlighedsrygere eller ryger max. 1-5 cigaretter om dagen. Denne store del af befolkningen, ville evt. returnere til udelukkende tobaksrygning, hvis f.eks. smagsvarianter i e-damp blev forbudt.

En begrænsning i udvalg af smagsvarianter og forbud mod synlig anbringelse og fremvisning af elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere med og uden nikotin på salgssteder, herunder på internettet, vil med stor sandsynlighed medføre at de danske forbrugere i stigende grad vil forsøge at:

- 1) købe produkter på det sorte marked, eller via venner
- 2) købe produkter i udenlandske webshops, via illegal import fra både EU-lande og ikke-EU-lande
- 3) købe produkter i grænsehandel øst og syd for landets grænser (Sverige og Tyskland)
- 4) i stigende grad selv blande væskerne privat, ud fra de ingredienser som man nu har til rådighed, med risiko for kontamination og indhold i aroma m.m. som ikke er egnet til inhalation, f.eks. lipider/oliebaserede aromaer, som ikke under nogen omstændigheder må anvendes til inhalation
- 5) i værste fald gå tilbage til rygning af tobakscigaretter
- 6) og nogle få vil måske finde mulighed for helt at kvitte både damp og tobakscigaretter

Der er mange utilsigtede konsekvenser ved de ændringer i loven, som der bliver foreslået. Før 2014 herskede der **“Wild-West-tilstande”** i Danmark – det var argumentationen den gang for at indføre regulering, og ud af det kom TPD og Lov nr. 426 – og efter indførelsen af begge, har Danmark ikke set tilfælde af ulykker/skader med brugen af e-damp produkter. Forbrugerne har tilrettet sig et nyt forbrugsmønster, og lever med det lettere begrænsede udvalg, som bliver markedsført i Danmark.

De foreslåede lovændringer/tilføjelser, vil fjerne al kontrol og overblik med situationen i Danmark – og mange forbrugere vil vende tilbage til en tilstand, som den vi havde før 2014 – dvs. indkøbe e-væsker illegalt inkl. aromaer, tanke, batterier m.m. fra andre EU-medlemslande, som ikke har indført de samme heftige restriktioner, som er foreslået i Danmark. Man kan sige, at tilstanden efter 2021 kan blive endnu værre end de tilstande der var i 2014, da der i dag er langt flere der anvender e-damp og har kendskab til produktet – så måske er sammenligningen med **“The roaring twenties”** mere passende, hvor den amerikanske mafia havde sin storhedstid med at sælge bootleg spiritus til det tørlagte USA, under Forbudstiden?

“De brølende tyvere” vil så få sin repremiere 100 år efter... i Danmark?⁷

Med tab af kontrol (for Sikkerhedsstyrelsen og Sundhedsstyrelsen) står de overfor en umulig opgave, da de produkter som de skal kontrollere og regulere, vil blive handlet “under jorden” eller via sortbørsen. Hvis denne tendens skal kommes til livs, så skal mandskab og ressourcer hos Told og Politi øges betragteligt.

Grundlaget for de foreslåede lovændringer og tilføjelser

Sundhedsministeren gav i efteråret 2019 Sundhedsstyrelsen en opgave, om at redegøre for udviklingen og grunden til de sygdomstilfælde som blev set blandt specielt unge i USA, i efteråret 2019. På denne opfordring, udgav Sundhedsstyrelsen i oktober 2019 notatet **“E-cigaretter og helbred”**⁸.

Notatet baseres bl.a. på to store rapporter fra hhv. USA, National Academies of Science, Engineering og Medicine (NASEM) – **“Public Health Consequences of e-cigarettes, januar 2018”**⁹ og England, Public Health England (PHE) – **“Evidence review of e-cigarettes and heated tobacco products 2018: executive summary, March 2nd 2018”**¹⁰. Udover de to store rapporter er der refereret til videnskabelig litteratur med hovedvægt på artikler der er udgivet efter de to rapporter. Dele af denne litteratur har desværre ikke gennemgået en peer-review, og kan derfor ikke betragtes som værende gyldig evidens/fakta, men udelukkende være partsindlæg.

Udviklingen i brugs mønstre, statistik, for specielt børn og unge når de kommer til e-damp produkter med eller uden nikotin, er ikke godt nok dokumenteret i Danmark. Der er udført enkelte studier/undersøgelser med flere års mellemrum, som måske kan give nogle indikationer, men som ikke giver grundlag for sikre konklusioner. Specielt skal det bemærkes, at tallene for børn og unges rygevaner er angivet med børn som værende 11-15 årige; og voksne er angivet som personer over 15 år. Dermed inkluderes unge i alderen 15-17 som værende voksne rent statistisk set. Dette skævrider den information og de konklusioner som evt. kunne være uddraget af oplysningerne i statistikkerne.

⁷ <https://historienet.dk/samfund/amerikas-historie/forbudstiden-i-usa-nul-alkohol-gav-eksplosiv-kriminalitet>

⁸

<https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2019/E-cigaretter/E-cigaretter-og-helbred-notat-okt-2019.ashx?la=da&hash=A30D04B3D51EA6230EF5D9C75F21B0527971801B>

⁹ <http://nationalacademies.org/hmd/Reports/2018/public-health-consequences-of-e-cigarettes.aspx>

¹⁰

<https://www.gov.uk/government/publications/e-cigarettes-and-heated-tobacco-products-evidence-review/evidence-review-of-e-cigarettes-and-heated-tobacco-products-2018-executive-summary>

Til sammenligning kan nævnes at det engelske sundhedsvæsen, Department of Health, udfører ekstensive månedlige opdateringer af udviklingen/statistikken i forbruget af tobaks- og nikotinprodukter - ikke kun for børn og unge, men også for resten af befolkningen. Disse undersøgelser udgives offentligt på hjemmesiden **“Smoking in England”**¹¹ - under navnet **“Smoking Toolkit Study, STS”**¹² - senest opdateret 17.01.2020

Ligeledes udfører Tysklands Sundhedsministerium også ekstensiv statistik - via **“DEBRA - Deutsche Befragung zum Rauchverhalten”**¹³ - senest opdateret 12.12.2019.

Hvis den danske Sundhedsstyrelse f.eks. gjorde anslag til at udføre den samme grundige statistik, kunne vi samlet set have et meget klarere billede af brugen af tobaks- og nikotinprodukter i Danmark, og med den statistik ville lovgiverne også have et bedre værktøj og grundlag til at lovgive ud fra.

Tendensen fra både det engelske STS og det tyske DEBRA er, at antallet af dampere generelt p.t. er faldende - og specielt antallet af unge dampere i hhv. England og Tyskland er utroligt lavt. Hovedparten af unge der damper, var allerede forinden startet med at ryge tobakscigaretter. Det er forbavsende få der er begyndt at dampe, uden tidligere at have røget tobakscigaretter. Og antallet som først er startet med damp, og derpå er gået videre til tobaksrygning, er forsvindende lille, i både England og Tyskland.

Der skal skabes fokus på de voksne forbrugeres helbred, samtidig med at forbud mod køb af tobak for børn og unge håndhæves. Voksne forbrugere der er fyldt 18 år, er i deres fulde ret til at råde over deres eget liv og helbred, og hvis en (forhåbentlig) større del vælger e-dampen som deres alternativ til tobaksrygning, så er det netto en stor helbredsgevinst, både for den enkelte og for samfundet som helhed.

Baggrunden for Sundhedsstyrelsens notat, viser desværre med al tydelighed, at der endnu ikke findes nok nationale data/statistik, som kan give et godt nok overblik over situationen i Danmark. Et evidensbaseret grundlag for yderligere restriktioner for markedsføring, salg og forbrug af e-damp produkter er derfor ikke til stede. Sundhedsstyrelsen frygter at bl.a. tendensen med mange unge der damper i USA, vil finde indpas i Danmark. Men man kan ikke bruge den politiske og sundhedsmæssige situation i USA, til at lovgive ud fra i Danmark, da der er himmelvid forskel på reguleringspolitik i USA, ift. EU-lovgivning og dansk lovgivning.

Uheldigvis er debatten blandt sundhedsfagligt personale, politikere, patientforeninger og medierne drejet hen på, at tobaksrygning og e-damp er lige sundhedsskadelige, selvom der ikke findes belæg for den påstand. Dette så vi med al tydelighed i medierne i forhold til de mange tilfælde i USA, med primært unge der pådrog sig lungeskader, efter at have dampet illegale cannabis/THC-holdige væsker, der var “cuttet”/blandet op med E-vitamin acetat - som er et lipid/oliebaseret produkt, der ikke under nogen omstændigheder må inhaleres.

Det amerikanske “Center for Disease Control - CDC” har bekræftet at de mange tilfælde af lungesygdomme hos amerikanere, stammer fra brugen af illegale THC-pods med indhold af E-vitamin acetat¹⁴

¹¹ <http://www.smokinginengland.info/latest-statistics/>

¹² <http://www.smokinginengland.info/>

¹³ <https://debrastudy.wordpress.com/>

¹⁴ <https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/69/wr/mm6903e2.htm>

Produkterne der medførte lungeskader og dødsfald i USA, ville meget hurtigt blive opdaget i EU, pga. EUs RAPEX-advarselssystem, der overvåger ingredienserne i de produkter som er anmeldt via EU-CEG portalen, og hurtigt kan tilbagekalde og udstede advarsler om præcis de produkter, som har medført skade på den europæiske befolkning. Men hvis produkterne ikke er anmeldt (dvs. bliver produceret under kontrollerede og legale forhold) kan RAPEX-systemet ikke anvendes, da der ikke er viden omkring indholdsstoffer, producent, distributør og forhandler af produkterne. Så kan vi i EU ende i samme situation, som i USA - med fatale følger af en ukontrolleret produktion og dertilhørende distribution af illegale produkter.

I yderste konsekvens, vil forslagene til lovændringer medføre dødsfald på ellers sikre forbrugere, som kan se sig nødsaget til at købe deres nikotinholdige e-væsker på det sorte marked, hvis det eneste alternativ er at gå tilbage til rygning af tobakscigaretter.

E-cigaretter har været på markedet så længe at epidemiologiske data fra virkeligheden langt overstiger hvad der ellers er påkrævet for at sætte tilsvarende medicinske produkter på markedet. Derfor er det vildledning at sige at man ikke ved noget, eller at man ikke kender langtidsvirkninger - for det gør man aldrig med nye produkter, det være sig sodavand, vaccine eller skateboards.

Problematikken set fra forbrugernes synspunkt

Som forbrugere af e-cigaretter/e-dampprodukter, vil vi advare imod konsekvenserne af de ændringer der foreslås, omkring lovgivning/regulering af e-dampprodukter med eller uden nikotin.

Lovændringerne er blevet til uden forudgående konsultation hos forbrugerne, og dermed også **DADAFO - Dansk e-Damper Forening**, som er de danske e-dampere talerør. Forslagene til lovændringer vidner om, at de personer som skriver og foreslår de store ændringer, ikke har den tilstrækkelige viden om produkterne, da teksten/ordlyden til lovforslagsændringerne til specielt **LOV nr 426 af 18/05/2016 (Lov om elektroniske cigaretter m.v.)**¹⁵ - i høj grad vidner om manglende førstehåndskendskab til både produkterne, deres anvendelse og mangel på kendskab til den befolkningsgruppe som anvender produkterne.

Der har været en udpræget mangel på kommunikationsvillighed mellem de offentlige myndigheder og forbrugerne/e-dampbranchen. Manglen har været hos de offentlige myndigheder. Specielt Sundhedsstyrelsen, som på trods af adskillige henvendelser først accepterede et møde med deltagelse af forbrugerne og e-dampbranchen den 8. januar d.å. Og på dette møde fremgik det desværre med stor tydelighed, at Sundhedsstyrelsens viden omkring e-dampprodukter (med eller uden nikotin) er yderst sparsom og mangelfuld. Som rådgivende organ for bl.a. Sundheds- og Ældreministeriet, er det vigtigt at specielt Sundhedsstyrelsen oplyser om al tilgængelig viden, undersøgelser og forskning, og gennemgår denne viden for interessekonflikter af enhver slags, før de drager konklusioner og videregiver anbefalinger på et desværre, viser det sig, alt for snævert grundlag.

¹⁵ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=180119>

Vincit omnia veritas - Sandheden overvinder alt

Det har altid været **DADAFO**s holdning og forhåbning, at med tiden ville både myndigheder, sundhedsfaglige eksperter, politikere og medier indse de store fejl de har begået i behandlingen og opfattelsen af de alternative røgfri nikotinprodukter. At produkterne ikke er et problem, men faktisk er en løsning på et problem - nemlig tobaksrygning. Tobaksrygning er ikke sundt - og e-damp er heller ikke "sundt", men det er beviseligt meget mindre sundhedsskadelig end rygning af tobak.

Men med tiden har vi måttet indse, at sandheden - faktisk videnskab og evidens - ikke bliver anvendt som grundlag for lovgivning og regulering i Danmark, endside når medierne skal belyse fænomenet "objektivt".

Når dét, vi som forbrugere åbenlyst ser som en stor fordel, bliver betragtet som noget negativt - så vil reaktionen fra bl.a. forbrugerne altid være at lovgiverne, medierne, embedsfolkene m.fl. ikke har reelle intentioner, og at folkesundheden bliver ofret til fordel for økonomiske disponeringer, og politiske underhåndsaftaler.

For os forbrugere virker det som om regeringen ikke har kunnet få mandat og skabe et bredt nok flertal for tilstrækkeligt store ændringer i tobakspriser m.m. og derfor vælger at inddrage e-damp i ændringsforslagene, fordi man så kan fremstå som handlekraftige. De voksne, og lovlige forbrugere, bliver ofret på ungdommens alter, og dermed signaleres at voksnes liv og helbred åbenbart er mindre værd end børn og unges?

Det øger forbrugernes frustrationer yderligere, når der vedtages lovgivning uden at der bliver lyttet til vores viden og erfaring på området. Og især når lovgivning bliver vedtaget og anbefalinger bliver givet på baggrund af "følelser og fornemmelser", uden skelen til fakta, videnskab og empiriske data.

Det bør også noteres, at de forslag der p.t. er til ændringer i lovgivningen om e-damp, er som taget ud af tobaksindustrien drejebog, for at erobre markedet for røgfri nikotinprodukter inkl. produkter til fordampning.¹⁶ Så bevidst eller ubevidst, er lovforslaget, hvis det bliver vedtaget i sin nuværende ordlyd, en direkte hjælpende hånd til tobaksindustrien, hvis kommende produkter snart er klar til salg i detailhandlen. Tobaksindustriens produkter vil med stor sandsynlighed være "lukkede pod-systemer", som nemt og enkelt kan udskifte tobaksprodukterne på hyldeerne i kiosker, dagligvarebutikker og tankstationer m.m. Indtil videre er der kun ét produkt på det danske marked, som kan kalde sig en "e-cigarett"; nemlig Vype ePen 3 fra BAT - og så findes der iQos fra Phillip Morris, som dog ikke er en e-cigarett, da det er tobak der bliver opvarmet og inhaleret. Derfor kaldes produktet et "Heat Not Burn" produkt (HnB), og ikke en e-cigarett.

Så - hvad enten Sundhedsministeriet eller politikerne vil det eller ej - eller er klar over det eller ej - så serverer I det fremtidige marked for røgfri nikotinprodukter/nydelsesmidler - på et sølvfad til tobaksindustrien.

¹⁶

[https://www.bat.com/group/sites/UK_9ZTFM.nsf/vwPagesWebLive/DOBA7JRL/\\$FILE/Step-Changing-New-Categories-A-very-significant-growth-opportunity.pdf](https://www.bat.com/group/sites/UK_9ZTFM.nsf/vwPagesWebLive/DOBA7JRL/$FILE/Step-Changing-New-Categories-A-very-significant-growth-opportunity.pdf)

BAT (British American Tobacco) kalder det selv ["A very significant growth opportunity"](#), og beskriver hele forløbet i deres fremtidsstrategi, på vedhæftede link til deres rapport. Rapporten er opdateret den 14. marts 2019 - og indtil videre, kører planen efter bogen!

Lovforslaget der er i høring, er skrevet på en måde så det falder direkte på linie med BAT's strategi:

- Flytning af e-damp fra specialforretninger til detailforretninger
- Begrænsning i udvalg - både af udstyr og smagsvarianter
- Overgang fra mere individuelt orienterede og store e-cigaretter til små simple produkter
- Konsolidering af e-damp produkter fra en bred vifte af uafhængige producenter til nogle få store firmaer (tobaksindustrien producenter)

Tobaksindustrien, og i Danmark mere specifikt BAT, bliver med andre ord de store vindere i dette spil. Groft sagt virker det som **"Tobaksindustrien får et nyt marked foræret af staten, som tak for lang og tro tjeneste med at fylde skattefars pengetank"** (citat fra e-cigaret forhandler).

Uddrag fra BATs rapport "A very significant growth opportunity" - fra 14. marts 2019 - Fjerde fra venstre ses produktet Vype ePen 3, som er anmeldt via Sikkerhedsstyrelsen, og p.t. er til salg i den danske detailhandel.

DADAFO udgav i oktober 2019 informationsfolderen **“12 gode råd til røgfrihed 2019”**,¹⁷ som giver gode råd til specielt lovgivere og embedsfolk om, hvordan lovgivning på området bør gribes an. Informationsfolderen blev udleveret til Folketingets medlemmer af Sundhedsudvalget, ved et foretræde den 24.09.2019:

1. Hæv prisen på tobak – og giv rygere bedre og nemmere adgang til lavrisiko-alternativer
2. Opstil klare mål for hvordan man opnår færre rygere, ved bl.a. at se på ”Smoking Toolkit Study” (STS) fra England
3. Sørg for at håndhæve aldersgrænsen og håndhæv loven strengt
4. Det er forældrenes ansvar at opdrage deres børn – ikke statens
5. Afskaf markedsføring i detailhandlen, men tillad udbredt markedsføring i specialbutikker af e-dampprodukter
6. Branding af e-dampprodukter til voksne forbrugere, der ønsker et lavrisiko alternativ
7. Røgfri skoletid i folkeskolen og på ungdomsuddannelser
8. Sørg for at flere får tilbud om rygestop via muligheden for at skifte til lavrisiko alternativer
9. Giv tilskud til de rygere som vil forsøge at skifte tobakken ud med damp
10. Understøt den eksisterende lovgivning, og optimér brugen af de lovlige produkter
11. Forstå vigtigheden af et bredt udvalg af smagsvarianter i røgfri tobaks- og nikotinprodukter
12. E-damp kan IKKE omfattes af rygeloven. Damp er IKKE røg

DADAFOs 12 gode råd til røgfrihed 2019

Ny informationsfolder
klar til download

Folderen kan downloades - ved at trykke på ovenstående grafik, eller via link i fodnote 17.

¹⁷ https://dadafo.dk/wp-content/uploads/2019/11/DADAFO_12_gode_r%C3%A5d_til_r%C3%B8gfrihed_2019_20191021.pdf

Hvor stort er forbruget af e-damp hos unge?

Der er et problem blandt børn/unge - men det problem er: TOBAKSCIGARETTER, og ikke e-damp!

- E-damp bruges primært af unge der allerede ryger tobakscigaretter
- Der er minimal tilgang til cigaretter fra nye nikotinprodukter (ingen gateway)
- E-damp er ikke "cool" blandt unge
- Det er logisk at f.eks. snus har vækst samtidig med at man indfører flere og flere røgfri skoler
- Hvis man kigger på Norge/Sverige så er det tydeligt, at på trods af en lige så stor nikotinprævalens blandt unge som i Danmark, så er der en fantastisk lav rygeprævalens blandt unge, og derfor er al snak om en "gateway" simpelt hen ikke objektiv

Fra Tænk tanken Mandag Morgens rapport, Februar 2020: ["Fra Marlboromanden til kvinden med e-cigaretten"](#)

Citat fra side 28: *"De unge kender de nye produkter og giver udtryk for, at måske kan snus eller tyggetobak gøre, at man ryger mindre, men det er ikke særlig smart at tygge på tobak – især ikke blandt pigerne. Men blandt en gruppe af især drenge er det okay at tygge lidt tobak eller bruge rigtig snus importeret fra Sverige. E-cigaretter er helt sikkert – stadig ifølge de unge – et rygestopsmiddel, men i øvrigt endnu mere farligt end cigaretter og ganske kikset at se på – dog lige undtaget den nye Juul, som man endnu ikke kan købe i Danmark. Hvis man damper på noget andet end en Juul, så bør det være, fordi man er ved at stoppe. Ellers er man virkelig kikset i de unges optik."*

Fra Jydske Vestkysten, 16.09.2018 - [Danske unge: E-smøger er yt!](#)

Citat: *"Kim Dabelstein Petersen, der er formand i DADAFO, mener, at forskel i ungdomskultur ligger til grund: - Unge i Danmark synes simpelthen, det er yt, siger han.*

Ifølge formanden har det, han kalder amerikansk hysteri omkring unge dampere været med til at fremprovokere en "rebelsk" stigning i forbruget.

Han henviser desuden til et EU-direktiv fra 2016, der forbød markedsføringen af e-dampprodukter samt salg til mindreårige i Europa.

Ifølge Niels Them Kjær, projektchef for tobaksforebyggelse i Kræftens Bekæmpelse, har netop direktivet dæmpet ungdomsforbruget i Danmark.

- Det er mit indtryk, at vi har set en stagnation, siden EU-direktivet trådte i kraft. Vores seneste tal er dog fra 2016, så det vides ikke helt præcist, siger han."

Ovenstående citater og konklusioner, er helt på linje, med den opfattelse vi som forening, sammen med Kræftens Bekæmpelse, har refereret tidligere i medierne, af de unges opfattelse af e-damp produkter.

Skolebørnsundersøgelsen						
	Nogen sinde prøvet		% Forskel	Sidste måned		% Forskel
	2014	2018		2014	2018	
Dreng (alder)						
11	3	2	-33%	2	<1	>-100%
13	11	11	-	7	5	-28.5%
15	33	30	-1.1%	17	13	-23.5%
Piger (alder)						
11	1	1	-	1	<1	?
13	7	5	-28%	4	2	-50%
15	24	17	-29%	13	7	-46%

Dette svarer også meget godt overens med de tilgængelige statistiske tal vi har fra Skolebørnsundersøgelserne fra hhv. 2014 og 2018 (se tabel ovenfor) - hvor antallet af unge mellem 11 og 15 - der nogensinde har prøvet og antallet der den sidste måned har anvendt e-damp, er faldet dramatisk. For specielt piger, er forbruget ca. halveret. Vi forventer at antallet af unge, der har prøvet eller ofte anvender e-damp er yderligere faldet siden 2018 - og dette kunne evt. bekræftes, hvis Sundhedsstyrelsen havde udgivet deres publikation "Danskernes Rygevaner 2019".

Den meget omtalte stikprøve i [Københavns kommune](#) der målte at 45% af eleverne i 9. klasse havde prøvet e-damp, falder inden for rammerne af resultaterne i Skolebørnsundersøgelsen fra 2018 når man korrigerer for at Københavnske unge er mere eksperimenterende end landsgennemsnittet.¹⁸

Links til statistik omkring unge/børns og voksnes forbrug af e-damp:

[Sundhedsstyrelsen - "E-cigaretter og helbred, Oktober 2019"](#)

[Røgfri Fremtids Ungeundersøgelse 2017](#)

[Danskernes Rygevaner 2018 - Årsrapport](#)

[Danskernes Rygevaner 2018, Metodenotat](#)

[Danskernes Rygevaner 2018, Krydstabeller Alle](#)

[Statens Institut for Folkesundhed: Skolebørnsundersøgelsen 2014](#)

[Statens Institut for Folkesundhed: Skolebørnsundersøgelsen 2018](#)

[Røgfri Skoletid - Rygevanerundersøgelse 2018 - Københavns Kommune](#)

[Sundhed og trivsel på gymnasiale uddannelser 2019](#)

¹⁸ <https://www.kk.dk/nyheder/naesten-hver-anden-elev-i-9-klasse-i-koebenhavn-har-proevet-e-cigaretter>

På vegne af de danske dampere, stiller **DADAFO** sig gerne til rådighed med al den viden vi besidder, og er altid klar til en åben dialog omkring fremtidens muligheder for dampen som et langt mindre skadeligt alternativt nydelsesmiddel set i forhold til rygning af tobakscigaretter.

Som udgangspunkt går **DADAFO** ind for, at e-damp udelukkende er et produkt som skal anvendes af rygere og tidligere rygere, til at blive røgfri. Det er ikke et produkt som børn/unge eller aldrig-rygere/aldrig-dampere skal anvende.

Og som forening beder **DADAFO** politikerne "*tænke på børnene*" - dvs. sørge for at deres forældre lever længere, ved at have så mange forskellige muligheder for at blive røgfri på, og dermed øge deres livskvalitet og forventede levealder - så de kan være sammen med deres børn så længe som muligt.

På foreningens medlemmer, bestyrelsens og de danske dampere vegne...

Formand

Kim Dabelstein Petersen

formand@dadafo.dk

kdp@dadafo.dk

Fon: +45 4033 0550 / +45 3045 7516

Kasserer

Peter Stigaard

treasurer@dadafo.dk

ps@dadafo.dk

Fon: +45 3045 7517

Hvem er DADAFO

DADAFO – Dansk e-Damper Forening, er en uafhængig, non-profit forbrugerorganisation, der er styret af medlemmerne/forbrugerne. Bestyrelsen er valgt af medlemmerne, og foreningen drives for medlemmernes kontingent og deres frivillige donationer. Der er ingen økonomisk forbindelse til hverken tobaks-, medicinal- eller e-cigaret/e-damp branchen. Alt arbejde i foreningen udføres frivilligt på pro bono basis.

DADAFO taler på vegne af de danske e-dampere, samt de rygere som i fremtiden forventes at ville ønske at anvende et e-produkt som et alternativ til rygning af tobak – eller som et led i et rygestop.

DADAFO har p.t. over 3.100 registrerede og dedikerede medlemmer, der alle er over 18 år – hvilket er et krav for medlemskab af foreningen. Median-alderen for foreningens medlemmer ligger på ca. 40-42 år. Medlemmerne af DADAFO kommer fra alle egne af landet, og rigsfællesskabet.

DADAFO er en del af et større internationalt forbrugerfællesskab [INNCO, The International Network of Nicotine Consumer Organisations](#) – der via oplysning og vidensdeling, forsøger at sætte tobakskadereduktion på den globale politiske dagsorden.

DADAFO er en del af et større europæisk forbrugerfællesskab, [ETHRA – European Tobacco Harm Reduction Advocates](#), der via oplysning og vidensdeling, forsøger at sætte tobakskadereduktion på den europæiske politiske dagsorden.

DADAFO er en del af et større nordisk forbrugerfællesskab, [NNTHR – Nordic Network on Tobacco Harm Reduction – CSO-NGO](#), der via oplysning og vidensdeling, forsøger at sætte tobakskadereduktion på den nordiske politiske dagsorden.

DADAFO udfører nonprofit lobbyvirksomhed og oplysningsarbejde, og deltager aktivt i informationsarbejde, standardiseringsarbejde via Dansk Standard, CEN og ISO.

DADAFO deltager på internationale konferencer omkring sundhedsfremme, tobakskadereduktion og brugen af alternative nikotinprodukter som erstatning for tobaksprodukterne.

DADAFO står altid til rådighed for en udviklende og indbyrdes informativ dialog – og man kan altid kontakte os med eventuelle spørgsmål – ved at gå ind på vores hjemmeside.

DADAFO går som forbrugerorganisation ind for, at markedet for e-damp-produkter selvfølgelig skal reguleres – så vi som forbrugere kan være sikre på, at det udstyr vi køber er så sikkert som muligt, og at de væsker vi køber er så gode, rene og af så høj kvalitet som muligt. Men en regulering/lovgivning skal også være proportionel, så det ikke bliver nemmere eller billigere at vælge tobakken frem for dampen.

DADAFO går som forbrugerorganisation ind for, at der fastsættes en aldersgrænse på 18 år, som vedtaget ved lov. Vi er godt klar over, at der allerede er dampere der er yngre end 18 år, og med fastsættelse af en aldersgrænse bliver det for politikerne "nemmere" at argumentere for at e-dampprodukterne primært er til brug for voksne personer, der prøver at gøre noget godt for deres helbred, ved at skifte tobakken ud med et langt mindre skadeligt alternativ.

DADAFO går som forbrugerorganisation **IKKE** ind for, at damp skal sidestilles med røg – og dermed omfattes af "Loven om Røgfri Miljøer". Der er til dags dato **INTET** videnskabeligt grundlag for at sidestille damp og røg, da samtlige undersøgelser og tests der er foretaget af dampens kemiske sammensætning påviser, at der ikke er farlige indholdsstoffer i den damp der udåndes i tilstrækkeligt store mængder til, at det kan være til helbredsmæssig skade, hvis man opholder sig eller står lige ved siden af en person der damper. Duften/lugten af dampen kan selvfølgelig være til gene for nogen – på samme måde som dårlig kropshygiejne, overdreven brug af parfume m.m. kan være til gene for nogen. Dermed ikke sagt at bare fordi noget kan irritere én, så er det automatisk en helbredsrisiko.

DADAFO går som forbrugerorganisation **IKKE** ind for, at der vedtages et totalt reklameforbud på damprelaterede produkter. Set fra et sundhedsmæssigt synspunkt, så bør alle forbrugere af tobaksprodukter blive gjort opmærksomme på, at der i dag findes et langt mindre skadeligt alternativ – hvormed mange kan skifte tobakken helt ud, ved at skifte til damp.

DADAFO går som forbrugerorganisation **IKKE** ind for et totalt eksport- og importforbud, af varer fra de andre EU-medlemslande. "Loven om e-cigaretter" forbyder ikke direkte eksport og import, men gør muligheden yderst bekostelig for producenter uden for Danmark. Hvis en producent vil sælge sine produkter (evt. via webshops beliggende i andre EU-lande) – så skal forhandleren/producenten ansøge/anmelde sine produkter til Sikkerhedsstyrelsen i Danmark, efter at have betalt nogle meget høje anmeldelsesgebyrer, der ikke står mål med kravet via EU om varers frie tilgængelighed på tværs af EUs grænser. Hvis en dansk virksomhed ønsker at markedsføre/sælge sine produkter i et andet EU-land, skal produkterne evt. også anmeldes til landets lokale myndighed, inden et salg/eksport kan udføres lovligt.

DADAFO ser desværre en mulighed for, at de eneste produkter der kan lovliggøres via lovforslaget, bliver produkter der skal opfylde så store krav til lækagesikkerhed og en påfyldningsmekanik der ligeledes sikrer imod kontakt med den nikotinholdige væske – at de eneste produkter der vil kunne tillades, vil blive de såkaldte cig-a-likes: E-cigaretter der ligner alm. cigaretter, og som de fleste erfarne e-dampere kun har anvendt i en meget kort periode, da produkterne er for ineffektive og for dårlige i praktisk brug.

DADAFO er en forening for alle dampere – og du kan blive medlem af foreningen ved at tilmelde dig på vores hjemmeside: www.dadafo.dk/medlemskab

Et basismedlemskab er gratis – og du kan blive fuldt medlem for kun 120 kr. pr. år. Som forhandler eller ansat i en dampbutik, kan du tegne et støttemedlemskab, ligeledes for 120 kr. pr. år. Som støttemedlem har du dog ingen ret til repræsentation i foreningens bestyrelse eller udvalg.

Ministry of Health and Elderly

Holbergsgade 6

Copenhagen K

Vejle, 21.02.2020

Sent per. email to: sum@sum.dk

Sent cc. per. email to: msb@sum.dk, and the spokespersons for health for the political parties: rasmus.langhoff@ft.dk, stinus.lindgreen@ft.dk, per.larsen@ft.dk, susanne.zimmer@ft.dk, henrik.dahl@ft.dk, martin.geertsen@ft.dk, lars.mathiesen@ft.dk, liselott.blixt@ft.dk, peder.hvelplund@ft.dk

Consultative response to: Draft draft law amending the law on the ban on tobacco advertising, etc., the Tobacco Products Act, etc., the Electronic Cigarettes Act, etc. and various other laws (Implementation of the National Action Plan against children and young people's smoking¹)

Att. Health Minister Magnus Heunicke and the government's support parties on the national action plan against children and young people's smoking

DADAFO - The Danish Vapers Association's consultation response, is primarily focused on the proposed amendments and additions to "**Act No. 426 of 18/05/2016 - Electronic Cigarette Act etc.**"

DADAFO would like to say thanks, for at least in connection with the consultation, we are allowed to contribute with our opinions. Perhaps it would have been better, fairer and timely if we had been consulted before the bill was written, so that both the minister and the politicians from the government's support parties had gained from our experience and knowledge before agreeing on the proposals for the tobacco trade plan .

DADAFO is generally positive that the government and parties in the Folketing (Parliament) are finally making a focused effort to limit smoking in Denmark, especially in view of the fact that there has been no decline in smoking prevalence in recent years, as has been the case in several of the our neighboring countries (England, Sweden, Norway and Iceland for example)

DADAFO is skeptical of how effective neutral packages and exhibition bans will actually be, especially in light of reports from countries where these measures have already been introduced. We see it primarily as a symbolic policy towards the tobacco companies. However, we have no objection to this if it is aimed solely at tobacco products. In fact, these measures will not adversely affect consumers, since cigarettes are a reasonably homogeneous product and therefore there is no basis for the appearance to have an impact on the consumer.

This is not the case with e-cigarette/vaping products.

¹ <http://www.sum.dk/Aktuelt/Nyheder/Forebyggelse/2019/December/-/media/Filer%20-%20dokumenter/01-tobak/Aftaletekst.pdf>

DADAFO sees it as a defect in the legal documentation that no risk profiles have been assessed for different products, and in fact all products are conflated - whether or not they contain tobacco. The consumer is entitled to real and factual information that some products are actually less harmful to health than others and that tobacco harm reduction can be the way forward for many consumers.

Most of the legislation that has been passed in the e-cigarette field has been created on the basis of a lack of factual knowledge, based on estimates and guesses. And unfortunately, this is also the case with the European Parliament and of the Councils directive (2014/40/EU - TPD) - **in particular Title III, Chapter 20²** - specifically dealing with e-cigarettes, and is no exception.

The framework of EU legislation was adopted on a far too flimsy basis, and was urged by the European Parliament in 2013/2014, as an addendum to the directive - which otherwise only dealt with specific tobacco products.

Evaluation of TPD is due to be carried out in 2020/2021 and is still unpublished. This evaluation should form the basis for a new revision of the TPD. Denmark is therefore premature and rushed in relation to changes in the TPD basis, as the results of the evaluation are not yet available.

As a minimum, all proposals for amendments to the "Electronic Cigarette Act, etc." should be taken out of the Bill / National Action Plan until the EU Commission has submitted their evaluation.

When once adopted at a supranational level, a legislation/frameworks for regulation that directly stops development and innovation, and stops an otherwise positive development in the decline in smoking prevalence, then almost all subsequent national legislation based on the supranational EU law, help to impose additional restrictions and regulations.

In its introductory recitals TPD states,(paragraphs 45, 53, 54) and in particular Article 20 (1). 10, Article 24 2 and **3** (see below)that the **directive actually introduces a high level of health protection** and that further prohibitions **must be** justified on the basis of a risk to general public health and that the prohibition does not discriminate:

3. A Member State may also prohibit a certain category of tobacco or related products, on grounds relating to the specific situation in that Member State and provided the provisions are justified by the need to protect public health, taking into account the high level of protection of human health achieved through this Directive. Such national provisions shall be notified to the Commission together with the grounds for introducing them. The Commission shall, within six months of the date of receiving the notification provided for in this paragraph, approve or reject the national provisions after having verified, taking into account the high level of protection of human health achieved through this Directive, whether or not they are justified, necessary and proportionate to their aim and whether or not they are a means of arbitrary discrimination or a disguised restriction on trade between the Member States. In the absence of a decision by the Commission within the period of six months, the national provisions shall be deemed to be approved.

EU Tobacco Product Directive, Article 24, pkt. 3

² https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/tobacco/docs/dir_201440_da.pdf

Furthermore, clear guidelines from the EU / Commission have been laid down on how the precautionary principle should apply to all legislation at both EU and national level, including how further restrictions and regulation must be justified before it can be approved by the Commission.

From the summary of the "**precautionary principle**"³ as defined in "**Communication from the Commission on the precautionary principle - COM (2000) 1 final**"⁴:

Common guidelines

The precautionary principle shall be informed by three specific principles:

- *the fullest possible scientific evaluation, the determination, as far as possible, of the degree of scientific uncertainty;*
- *a risk evaluation and an evaluation of the potential consequences of inaction;*
- *the participation of all interested parties in the study of precautionary measures, once the results of the scientific evaluation and/or the risk evaluation are available.*

In addition, the general principles of risk management remain applicable when the precautionary principle is invoked. These are the following five principles:

- *proportionality between the measures taken and the chosen level of protection;*
- *non-discrimination in application of the measures;*
- *consistency of the measures with similar measures already taken in similar situations or using similar approaches;*
- *examination of the benefits and costs of action or lack of action;*
- *review of the measures in the light of scientific developments.*

Lack of risk assessment and impact assessment

As stated in the Commission guidelines, due diligence has not been carried out in connection with the proposed legislative changes and additions to especially the "Electronic Cigarette etc. Act".

In the proposed amendments law, the "precautionary principle" is not taken into account, and thus the bill is not made on the basis of risk assessments and impact assessments.

The proposed amendments law does not focus on proportionality between the individual potential health effects of products. By way of comparison, of course, one does not bestow the same punishment on a person who kills another human being - as a person who walks out into a pedestrian crossing when the light is red. As mentioned, there must be proportionality in legislation so that consumers are protected and human rights are respected.

DADAFO, as an association for consumers of e-cigarettes in Denmark, strongly points out that there is a wide difference between tobacco cigarettes and e-cigarettes/vapes. There are now no scientific experts who will continue to claim that tobacco cigarettes and e-cigarettes carry the same risk when used, but on the contrary, consensus has been created that e-cigarettes are significantly less harmful than tobacco smoking.

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A132042>

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52000DC0001&from=DA>

This fact must result in a distinction in legislation governing the regulation of products!

This is already the case in Danish legislation, as the "**Electronic Cigarette etc. Act**" deals exclusively with these products and the "**Tobacco Products Act**" exclusively deals with products containing tobacco. Also, note that e-vapor/e-cigarettes are not (and should never be) covered by the "**Smoke-Free Environments Act**". Both because it is not smoke, but especially because it is a work environment law, and therefore must be based on an objective assessment of emissions in relation to the limit values given for work environments.

DADAFO believes that it is in violation of the EU directive to impose restrictions on e-cigarettes without the full health implications being elucidated. On the Danish side, it must be possible to present and justify that these restrictions are imposed on the basis of **an acute deterioration in overall public health**.

The Danish Health Authority's (DHA - Sundhedsstyrelsen) background work in this area is incomplete, as they have not elucidated or examined what consequences the law will have for anyone other than children / adolescents, who are already not allowed to legally acquire/buy the products (the 18-year limit must be enforced).

The reason why this only applies to e-cigarettes/vape products (and possibly other low-risk products such as HnB and snus /chewing tobacco), and does not apply to tobacco cigarettes is that vape products also have a public health beneficial and positive effect, by having smokers replace all or part of their tobacco consumption with a low-risk alternative. Therefore, there is an unexplained negative consequence of the proposal to amend the law. In summary: Unlike cigarettes, e-cigarettes also has a positive side.

DADAFO's impact estimates are as follows:

- As 40 young people per day start smoking, and only approx. 8% of these young people (about 3) had e-cigarettes as their first nicotine-containing product, the legislation will have a maximum effect of approx. 1.200 children / young people per year.
- In Denmark (according to the study; Danes' Smoking Habits 2018⁵) approx. 260.000 adult e-cigarette consumers; of which approx. 78,000 completely got rid of the tobacco cigarettes/stopped smoking completely..

Positive and negative consequences for these two groups must be weighed against each other, so that the public health consequences have been elucidated. It is not enough just to point out that there is a negative consequence for a small group if the overall picture for public health is positive.

At the same time, we predict, based on market knowledge, that 90-95% of all e-cigarette specialty stores in Denmark will be forced to close before June 2021 (*Red: January 2022*), as their business is mainly driven by

⁵

<https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2019/Danskernes-rygevaner---aarsrapport-2018.ashx?la-da&hash=FDCC21DAE57E7D41AC3AD4E0F781BD7D425A488>

profits from the sale of e-liquids with flavors. The last 5-10% of businesses will temporarily survive with the sale of e-cigarette equipment/hardware at a higher price than today. This is not long-term, as their competitiveness in relation to foreign business will be minimal.

Therefore, the sale of the products that today is primarily in specialty stores, will move to retail outlets, which will result in less control of sales to minors. In fact the opposite of the intention of the law. In retail stores, the dominant players are the tobacco industry, and it is doubtful whether products that are independent of the tobacco industry will survive in this space, let alone be allowed to be placed on the shelves of retail stores.

In this scenario, it is necessary to use the precautionary principle proportionally, as the EU definition describes. You must not only deal with a small part of the problem, but all the consequences must be taken into account. For the above, it may be that there is a positive effect of approx. 1.200 danish youth, but also that there is a negative effect on a large percentage of the approx. 260.000 danish adults who vape.

DADAFO estimates that there is a high risk that 10-25% of the vapers will return to smoking tobacco cigarettes due to lack of supply, and because the flavors that consumers are used and like using, are being banned. This means that the bill will have an overall negative public health consequence in relation to the status quo and therefore **cannot** overrule the TPD, or be argued to be necessary. We predict that the law will be withdrawn in the European Court of Justice, and overturned, for breach of the directive, if the bill as proposed in its current wording is adopted, without prior consultation with the European Commission.

The current legislation

The current law on electronic cigarettes etc. already creates such a tight regulation of products that can be marketed, and thus sold to consumers in Denmark, and further tightening is extremely unnecessary. Danish consumers are already suffering from a very sparse range of products, both hardware and e-liquids, as the costs of being able to market products in Denmark are among the highest in the EU / World. The sparse selection of e-liquids on sale in Denmark has a low potential for competition among brands, and thus also a restriction in available products. The Danish specialty stores have taken special care of the age control, and taking care of this guardian role with excellence, is our experience.

Legislation must be based on facts - and the evidence

"Law on electronic cigarettes, etc." has already been implemented - and it has formed the basis for the consumption pattern that the Danes have become accustomed to since 2016. It takes time before you can see some real and factual patterns in consumption. As mentioned, legislation already exists to restrict youth access to electronic cigarettes, etc. - and if this legislation was enforced, it should be sufficient to prevent youth from beginning to consume e-cigarettes. Furthermore, the parents also have a responsibility to their children until they turn legal, at the age of 18.

You could possibly consider a controversial solution; to make it completely illegal to possess e-cigarette products if you are under 18, thus allowing the Police to confiscate the products, just as is the case if young people illegally drive on moped without a driver's license and if they are not old enough.

Similarly, the sale of tobacco-free snus or tobacco products containing tobacco, such as snus, chewing

tobacco, tobacco cigarettes, pipe, cigar, cigarillos, etc. is already prohibited for children and adolescents under 18 years of age. Here, a ban, with the option of confiscation, could also be a solution.

A more realistic solution would be to allow only the marketing of e-liquids with flavors in specialty stores, and to narrow the range of flavors only in retail stores to tobacco and menthol. This solution is currently being proposed as a bill in New Zealand⁶. At the specialized stores you can at the same time introduce forced ID / age control, with the "3 strikes and you're out" solution that the bill already proposes. The problem in the retail stores is, that especially at peak hours at the checkout, it is easy to forget to check the customers' age / ID. Solutions such as age checks via Nets can solve this, but still have problems with young people being able to use their parents credit cards. This will not have a significant impact on the market, as most of the sales in Denmark are already in the specialty stores. Control of forced ID can thus also be minimized by the fact that the Danish Safety Technology Authority (Sikkerhedsstyrelsen) also checks this during their normal inspection visits.

Online stores should be able to display their products as e-cigarettes are not homogeneous products. Consumers should be familiar with the products they buy, otherwise it is a matter of "buying the cat in the bag". Mods / hardware are not nicotine-containing and comparable to battery cases, and hiding these products is simply harassing consumers.

E-cigarette products are not homogeneous but heterogeneous and therefore it is problematic to have an exhibition ban on the internet. In order for the consumer to be able to choose the "right" product for him / her, it is necessary to be able to assess the shape, appearance and functionality of the "hardware". However, we agree that an exhibit ban on e-liquids will not be of any significance to the consumer.

The side effect of the above is that consumers can at the same time get better information and guidance on their use of e-cigarettes and their potential smoking cessation, since the specialty shops usually have staff who are informed about the limitations and possibilities of the individual products, and can also inform about the optimal level of nicotine that the consumer can/should use in relation to his/her current consumption of cigarettes.

Further and unnecessary regulation will result in a greater degree of offense, people breaking the law - a law must be fair and logic, and not require victims among adult consumers who use the products legally in their successful smoking cessation.

The use of flavor in vapes/e-cigarettes

If you look at the smoking habits of the Danes (no matter how consistent it is), you can see that there is a large consumption of e-liquids with the taste of fruit, candy and cake. And since the market for youth is minimal, this consumption must be with adult vapers. Therefore, the whole argument that these flavors are only there to make children vape, is simply wrong. Thus, one can conclude that either the market is incompetent and has success despite incorrect marketing, or the whole basis of the presumption is wrong.

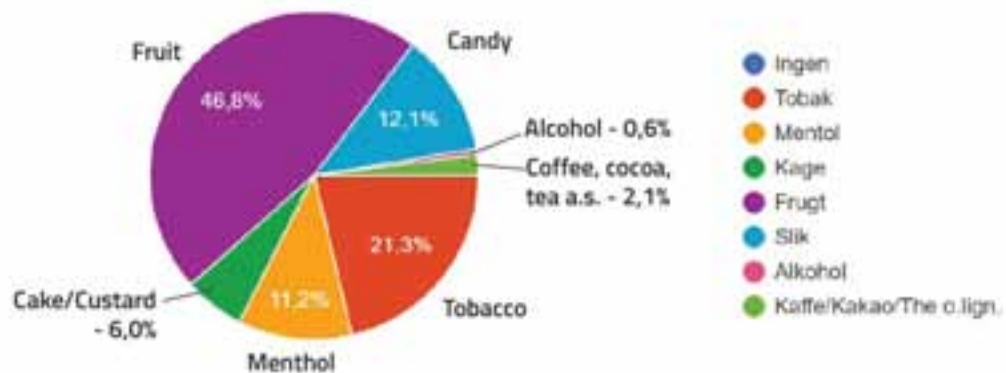
⁶ <https://www.stuff.co.nz/national/health/119720489/new-vaping-law-bans-u18s-and-advertising>

[DADAFO's own consumer survey](#)⁷, regarding the use of flavors in e-cigarettes shows that there is a clear tendency, as consumers of e-cigarettes move further and further away from smoking tobacco cigarettes/dual use - then the use of e-liquids with tobacco and menthol flavor becomes less frequent. The use of flavors other than tobacco and menthol thus prevails, to remove the association with tobacco cigarettes.

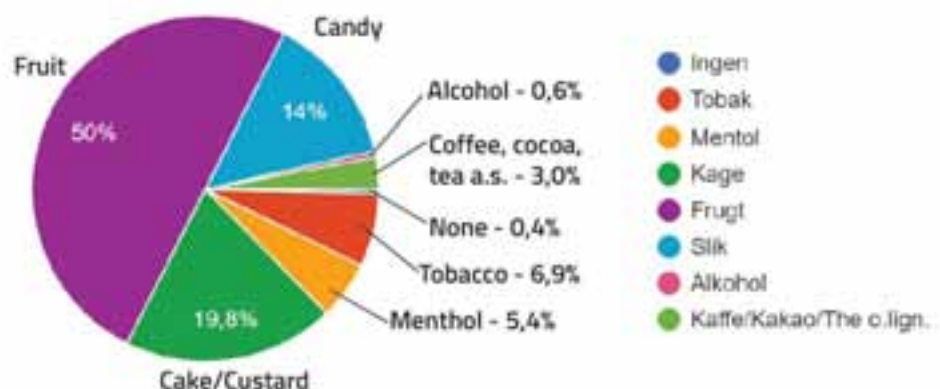
DADAFO conducted its own consumer survey in late 2019, and asked the Danish consumers of e-cigarettes, among other things, about which flavor(s) they used when they first started vaping - and which flavor(s) they were using now, or when they stopped vaping. There were 536 respondents.

What type of flavor did you start with?

As shown in the above chart, tobacco and menthol respectively, 21.3% and 11.2% (a total of 32.5%) preferred flavors in the beginning - as these flavors are well known, and since most people initially demand flavors they know from the common tobacco cigarettes.

What type of flavor do you use now or when you stopped vaping?

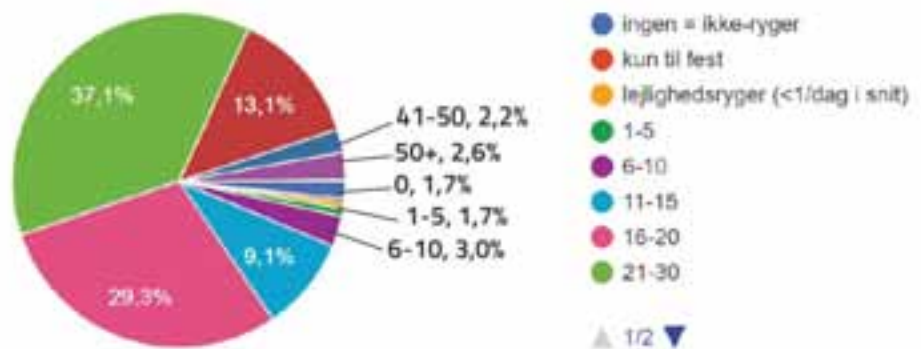
⁷https://dadafo.dk/wp-content/uploads/2020/04/DADAFO-E-cigarette-and-vaper-consumer-survey-2019-2020_EN.pdf

Gradually, the taste of consumers changes, so that only 6.9% prefer the taste of tobacco and 5.4% prefer the taste of menthol (a total of 12.3%). There is a percentage **reduction** of respectively. approx. 300% for tobacco flavor and approx. 200% for menthol flavor (total change in % from 32.5% to 12.3%)

The taste in e-vapor/e-liquids is therefore essential to making a successful smoking cessation and to replace the tobacco cigarettes completely with e-vapor. Most consumers can tell that they do not want to use tobacco flavor in their vapor, as it reminds them too much of **"when they used to smoke"** - and that they are afraid that just the taste of tobacco. will keep/retain them in the consumption of tobacco cigarettes, or that the taste of tobacco may cause them to not make a 100% successful smoking cessation/switch to the exclusive use of e-cigarettes as the preferred low-risk alternative to continued tobacco smoking.

How many tobacco cigarettes did you smoke per day, before you started vaping?

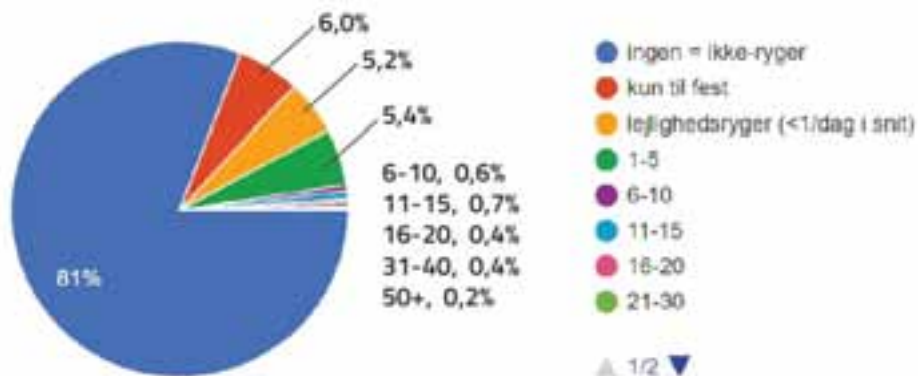

The majority of respondents smoked between 11 and 30 cigarettes a day before starting to vape, as shown in the chart above (37.1 + 29.3 + 9.1% = 75.5%)

As shown in the chart below, approx. 81% of the respondents who answered the questionnaire completely stopped smoking tobacco cigarettes, and the remainder are either party smokers, occasional smokers or smoke only 1-5 cigarettes a day. This large part of the population could possibly risk returning to tobacco smoking only if, for example, flavors in e-cigarettes were banned.

How many tobacco cigarettes do you smoke now?

A restriction on the selection of flavors and the prohibition on visible placement and display of electronic cigarettes and refill containers with and without nicotine at points of sale, including on the Internet, is likely to cause Danish consumers to increasingly try to:

- 1) buy products on the black market, or through friends
- 2) buy products in foreign webshops, through illegal imports from both EU and non-EU countries
- 3) buy products in border trade east and south of the Danish borders (Sweden and Germany)
- 4) increasingly mix the e-liquids privately, from the ingredients that are now available, with the risk of contamination and aroma content etc. which are not suitable for inhalation, e.g. lipids / oil-based aromas that under no circumstances should be used for inhalation
- 5) at worst go back to smoking cigarettes
- 6) and a few might find it possible to completely quit both e-cigarettes and tobacco cigarettes

There are many unintended consequences of the changes in the law that that is suggested. Prior to 2014, **"Wild West conditions"** prevailed in Denmark - that was the argument at the time for introducing regulation, and out of that came TPD and the Danish Law No. 426 - and after the introduction of both, Denmark has not seen cases of accidents / damage with the use of e-cigarette/vapor products. Consumers have adapted to a new pattern of consumption, and live with the slightly limited range, which is marketed in Denmark.

The proposed legislative amendments / additions will remove all control and overview of the situation in Denmark - and many consumers will return to a state like the one we had before 2014 - ie. buy e-liquids illegally incl. aromas, tanks, batteries, etc. from other EU Member States, which have not imposed the same severe restrictions that have been proposed in Denmark. You could say that the state after 2021 can be even worse than the conditions that were in 2014, since today there are far more people using e-cigarettes and are familiar with the product - so maybe the comparison with **"The roaring twenties"** is more appropriate, where the American mafia spent its heyday selling bootleg spirits to the dry USA during Prohibition?

"**The Roaring Twenties**" will have its premiere 100 years later ... in Denmark?⁸

With loss of control for the Danish Safety Technology Authority (Sikkerhedsstyrelsen) and the Danish Health Authority (Sundhedsstyrelsen) - they face an impossible task, as the products that they must control and regulate will be traded "underground" or via the black market. If this trend is to come to fruition, then the manpower and resources of Customs and Police must be significantly increased.

The basis for the proposed amendments and additions

The Minister for Health in fall of 2019 gave the Danish Health Authority (Sundhedsstyrelsen) a task to explain the development and the reason for the illness which was seen especially among young people in the United States in the fall of 2019. At this invitation, they published in October 2019 the memorandum "**E-cigarettes and health**"⁹.

The memo is based, inter alia, on two major reports from respectively. USA, National Academies of Science, Engineering and Medicine (NASEM) - "**Public Health Consequences of E-Cigarettes, January 2018**"¹⁰ and England, Public Health England (PHE) - "**Evidence review of e-cigarettes and heated tobacco products 2018: executive summary, March 2nd 2018**"¹¹. In addition to the two major reports, reference is made to scientific literature with emphasis on articles published after the two reports. Unfortunately, parts of this literature have not undergone a peer review, and therefore cannot be considered as valid evidence/facts, but solely as party submissions.

The trend in usage patterns, statistics, especially for children and adolescents when they came to e-cigarette products with or without nicotine, is not well documented in Denmark. A few studies have been carried out at intervals of several years, which may give some indications, but which do not provide a basis for certain conclusions. In particular, it should be noted that the figures for children and adolescents' smoking habits are stated with children as being 11-15 years old; and adults are listed as persons over the age of 15. Thus, adolescents aged 15-17 are included as adults, statistically speaking. This distorts the information and conclusions that could have been extracted from the information in the statistics.

By comparison, the English Department of Health, is conducting extensive monthly updates on the development/statistics of consumption of tobacco and nicotine products - not only for children and adolescents, but also for the rest of the population. These studies are published publicly on the website "**Smoking in England**"¹² - under the name "**Smoking Toolkit Study, STS**"¹³ - last updated 17.01.2020

⁸ <https://historienet.dk/samfund/amerikas-historie/forbudstiden-i-usa-nul-alkohol-gav-eksplosiv-kriminalitet>

⁹ <https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2019/E-cigaretter/E-cigaretter-og-helbred-notat-okt-2019.ashx?la=da&hash=A30D04B3D51EA6230EF5D9C75F21B0527971801B>

¹⁰ <http://nationalacademies.org/hmd/Reports/2018/public-health-consequences-of-e-cigarettes.aspx>

¹¹ <https://www.gov.uk/government/publications/e-cigarettes-and-heated-tobacco-products-evidence-review/evidence-review-of-e-cigarettes-and-heated-tobacco-products-2018-executive-summary>

¹² <http://www.smokinginengland.info/latest-statistics/>

¹³ <http://www.smokinginengland.info/>

Similarly, Germany's Ministry of Health also carries out extensive statistics - via **"DEBRA - Deutsche Befragung zum Rauchverhalten"**¹⁴ - last updated 12.12.2019.

If the DHA (Sundhedsstyrelsen), for example, estimated to carry out the same thorough statistics, we could overall have a much clearer picture of the use of tobacco and nicotine products in Denmark, and with that statistics the legislators would also have a better tool and basis to legislate on.

The trend from both the English STS and the German DEBRA is that the number of vapers in general is currently declining - and especially the number of young vapers in respectively England and Germany are incredibly low. Most of the young people who were vaping had already initiated smoking tobacco cigarettes. There are astonishingly few who have started vaping, without having previously smoked tobacco cigarettes. And the number of persons that first started with e-cigarettes and then went on to tobacco smoking is vanishingly small, in both England and Germany.

Focus must be placed on the health of adult consumers, while enforcing the ban on the purchase of tobacco for children and adolescents. Adult consumers over the age of 18 are fully entitled to have their own lives and health, and if a (hopefully) larger portion chooses e-cigarettes as their alternative to tobacco smoking, then it is a major health benefit, both for the individual and for society as a whole.

Unfortunately, the background to the DHA's memo, clearly shows that there are not yet enough national data/statistics that can give a good enough overview of the situation in Denmark. Therefore, an evidence-based basis for additional restrictions on the marketing, sale and consumption of vaping products is not present. The DHA fears that the trend with many young people vaping in the US will find its way into Denmark. But one cannot use the political and health situation in the US to base legislation on in Denmark, as there is a wide difference in regulatory policy in the US, in terms of EU and Danish legislation.

Unfortunately, the debate among healthcare professionals, politicians, patient associations and the media has been about tobacco smoking and e-cigarettes being equally harmful to health, even though there is no evidence of that claim. We saw this with all clearness in the media, according to the many cases in the US, with primarily young people suffering lung damage after vaping illegal cannabis/THC-containing liquids that were "cut" / mixed with vitamin E acetate - which is a lipid/oil based product which must not be inhaled under any circumstances.

The US Center for Disease Control (CDC) has confirmed that the many cases of lung disease in Americans arose from the use of illegal THC pods containing vitamin E acetate¹⁵

The products that caused lung damage and deaths in the USes would be detected very quickly in the EU, due to the EU RAPEX warning system, which monitors the ingredients of the products notified via the EU-CEG portal and can quickly recall and issue warnings about exactly the products that have caused harm to the European population. However, if the products are not notified (ie. produced under controlled and legal conditions) the RAPEX system cannot be used as there is no knowledge of the ingredients, manufacturers,

¹⁴ <https://debrastudy.wordpress.com/>

¹⁵ <https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/69/wr/mm6903e2.htm>

distributors and vendors of the products. Then we in the EU can end up in the same situation as in the US - with fatal consequences of uncontrolled production and associated distribution of illegal products.

Ultimately, the proposed amendments will result in deaths of otherwise safe consumers who may be forced to buy their nicotine-containing e-liquids on the black market if the only alternative is to go back to smoking cigarettes.

E-cigarettes have been on the market for so long that epidemiological data from reality far exceeds what is otherwise required to market similar medical products. Therefore, it is misleading to say that “you do not know anything” or that “you do not know long-term effects” - because you never do with new products, be it fizzy drinks/soda pop, vaccine or skateboards.

The problem from the consumer's point of view

As consumers of e-cigarettes e-vapor products, we MUST warn against the consequences of the proposed changes regarding legislation/regulation of e-vapor products with or without nicotine.

The legislative amendments were made without prior consultation with consumers, and thus also **DADAFO - Danish e-Damper Association**, which is the voice of Danish e-cigarette consumers. The proposed amendments testify that the persons who write and propose the major amendments do not have the sufficient knowledge about the products, as the text/wording of the amendments to the bill to special **Act No. 426 of 18/05/2016 (Electronic Cigarette Act etc.)**¹⁶ - largely demonstrates a lack of first-hand knowledge of both the products, their use and lack of knowledge of the population that uses the products.

There has been a huge lack of willingness to communicate, between the public authorities and the consumer organization / e-cigarette industry. The lack has been with the public authorities. In particular, the DHA (Sundhedsstyrelsen), which, despite several inquiries, first accepted a meeting with the participation of consumers and the e-cigarette industry on January 8th 2020. And at this meeting, it was very clear that the DHA's knowledge about e-vapor products (with or without nicotine) is extremely sparse and deficient. As an advisory body for the Ministry of Health and the Elderly in particular, it is extremely important that the DHA inform of **all available knowledge**, studies and research, and that they review this knowledge for conflicts of interest of all kinds, before drawing conclusions and making recommendations on an (unfortunately, as it turns out) too narrow and sparse basis.

¹⁶ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=180119>

Vincit omnia veritas - Truth overcomes everything

It has always been **DADAFO**'s attitude and hope that over time both authorities, health experts, politicians and the media would realize the major mistakes they have made in the treatment and perception of the alternative smokeless nicotine products. That the products are not a problem, but actually a solution to a problem - namely tobacco smoking. Tobacco smoking is not healthy - and e-cigarettes are not "healthy" either, but it is proven to be much less harmful to health than tobacco smoking.

But over time we have had to realize that the truth - factual science and evidence - is not being used as a basis for legislation and regulation in Denmark, let alone when the media has to elucidate the phenomenon "objectively".

When what we, as consumers openly see as a major advantage, is viewed as something negative - then the reaction from eg. consumers will always have to be that legislators, the media, government officials and others have no real and true intentions, and that public health is sacrificed in favor of financial dispositions and political negotiation.

For us consumers, it seems that the government has not been able to get a mandate and create a broad enough majority for sufficiently large rise in the tobacco prices, etc. and therefore chooses to include e-cigarettes in the amendments, because the government can then appear to be actionable (at least doing something). The adults and legal consumers, are sacrificed on the altar of youth, thus signaling that the adults life and health are obviously worth less than children and adolescents?

It further increases consumer frustrations when legislation is passed without listening to our knowledge and experience in the field. And especially when legislation is passed and recommendations are made on the basis of "feelings and sensations", without distinction of facts, science and empirical data.

It should also be noted that the proposals currently for amendments to the legislation on e-cigarettes/vapor products are as taken out of the tobacco industry's playbook/script, to conquer the market for smokeless nicotine products incl. products for evaporation.¹⁷

So consciously or unconsciously, if passed in its current wording, the bill is a direct helping hand to the tobacco industry, whose upcoming products are soon ready for retail sale. The tobacco industry's products are very likely to be "closed pod systems" that can easily replace the tobacco products on the shelves of kiosks, grocery stores and gas stations, etc. So far, only one product on the Danish market can call itself an "e-cigarette"; namely Vype ePen 3 from BAT (British American Tobacco) and then there is iQos from Phillip Morris, which is not an e-cigarette, however, as tobacco is heated and inhaled. Therefore, the product is called a "Heat Not Burn" product (HnB), and not an e-cigarette.

¹⁷

[https://www.bat.com/group/sites/UK_9ZTFM.nsf/vwPagesWebLive/DOBA7JRL/\\$FILE/Step-Changing-New-Categories-A-very-significant-growth-opportunity.pdf](https://www.bat.com/group/sites/UK_9ZTFM.nsf/vwPagesWebLive/DOBA7JRL/$FILE/Step-Changing-New-Categories-A-very-significant-growth-opportunity.pdf)

So - whether the Ministry of Health or the politicians will or not - or realize it or not - they hand over the future market for smokeless nicotine products/enjoyment products - on a silver platter to the tobacco industry.

BAT (British American Tobacco) calls itself the "[A very significant growth opportunity](#)", and describes the entire course of their future strategy, with the attached link to their report. The report is updated on March 14, 2019 - and so far, the plan is running by the book!

The bill being consulted is written in a way that is directly in line with BAT's strategy:

- Moving e-vapor from specialty stores to retail stores
- Limited selection - both of equipment and flavor variants
- Transition from more individually oriented and large e-cigarettes to small simple products
- Consolidation of e-vapor products from a wide range of independent producers to a few large companies (the tobacco industry manufacturers)

The tobacco industry, and in Denmark more specifically BAT, in other words become the big winners in this game. Roughly speaking, ***"The tobacco industry is getting a new market handed over by the state, as a thank you for long and faithful service in filling the tax departments money tank"*** (quote from e-cigarette retailer).

Excerpt from BAT's report "A very significant growth opportunity" - from March 14, 2019 - Fourth from the left is the product Vype ePen 3, which has been notified through the Danish Safety Technology Authority (Sikkerhedsstyrelsen) and is currently for sale in the Danish retail trade.

DADAFO In October 2019, released the information leaflet "**12 good tips for smoke-free 2019**",¹⁸ which gives good advice to especially lawmakers and officials on how legislation in this area should be tackled. The information leaflet was distributed to the members of the "Folketing" (The Danish parliament) and members of the Health Committee (Sundhedsudvalget), on a public consultation that took place on 24th of September 2019:

1. Raise the price of tobacco - and give smokers better and easier access to low-risk alternatives
2. Set clear goals on how to get fewer smokers, for instance by taking a look at the "Smoking Toolkit Study" (STS) from the UK
3. Be sure to enforce the age limit and enforce the law strictly
4. It is the parents' responsibility to raise their children - not the state's
5. Abolish retail marketing, but allow widespread marketing in specialty stores of e-vapor products
6. Branding and informing of e-vapor products for adult consumers who want a low-risk alternative
7. Non-smoking school hours in primary and secondary education
8. Ensure that more people are offered smoking cessation via the opportunity to switch to low-risk alternatives, including e-cigarettes
9. Provide subsidies for smokers who will try to replace tobacco with e-cigarettes/vapor products
10. Support existing legislation and optimize the use of legal products
11. Understand the importance of a wide range of flavors in smokeless tobacco and nicotine products
12. E-vapor/e-cigarettes cannot be covered by the Smoking Act. Vapor is NOT smoke

DADAFOs 12 gode råd til røgfrihed 2019

Ny informationsfolder
klar til download

The folder can be downloaded - by clicking on the graphic above, or via link in footnote 17.

¹⁸ https://dadafo.dk/wp-content/uploads/2019/11/DADAFO_12_gode_r%C3%A5d_til_r%C3%B8gfrihed_2019_20191021.pdf

How large is the consumption of e-cigarettes in young people?

There *is a problem among children/adolescents* - but the problem is: TOBACCO CIGARETTE, and not e-cigarettes!

- E-cigarettes are mainly used by young people who already smoke tobacco cigarettes
- There is minimal "gateway" access to cigarettes from new nicotine products (no gateway)
- E-cigarettes are not "cool" among young people
- It is obvious that snus has growth with youth, since the introduction of more and more smoke-free schools
- If one looks at Norway/Sweden then it is clear that despite the same prevalence of nicotine consumption among young people as in Denmark, there is a fantastic low prevalence of smoking among young people in Norway and Sweden, and so all talk of a "gateway" is simply not objective

From the Danish "Think Tank" Monday Morning's report, February 2020: ["From the Marlboro man to the woman with the e-cigarette"](#)

Quote from page 28: *"The young people know the new products and indicate that maybe snus or chewing tobacco can make you smoke less, but it is not very smart to chew tobacco - especially not among girls. But among a group of boys in particular, it is okay to chew some tobacco or use real snus imported from Sweden. E-cigarettes are certainly - still according to the young people - a smoking cessation drug, but otherwise even more dangerous than cigarettes and quite lame to look at - however, except for the new Juul, which is not yet available in Denmark. If you vape on something other than a Juul, it should be because you are about to stop. Otherwise you are really "lame" in the optics of the young people."*

From the daily newspaper Jydske Vestkysten, 16.09.2018 - [Danish young people: E-vaping is not hot!](#)

Quote: *"Kim Dabelstein Petersen, chairman of DADAFO, believes that a difference in youth culture is the reason: - Young people in Denmark simply think it is utter shite" he says.*

According to the chairman, what he calls American hysteria around young vapers has helped provoke a "rebel" rise in consumption. He also refers to a 2016 EU directive that banned the marketing of e-vapor products and sales to minors in Europe.

According to Niels Them Kjær, project manager for tobacco prevention in the Danish Cancer Society, the directive has just dampened youth consumption in Denmark.

- It is my impression that we have seen a stagnation since the entry into force of the EU directive. However, our latest figures are from 2016, so it is not exactly known, he says."

The above quotes and conclusions are completely in line with the view we, as an association, together with the Danish Cancer Society, have previously referred to in the media, of the young people's perception of e-vapor products.

Survey of schoolchildren						
	Ever tried		Difference in %	Previous		Difference in %
	2014	2018		2014	2018	
Boys (age)						
11	3	2	-33%	2	<1>	-100%
13	11			11-7	5	-28.5%
15	33		30%-1.1	17	13	-23.5 %
Girls (age)						
11	1	1	-	1	<1	?
13	7	5	-28%	4	2	-50%
15	24	17	-29%	13	7	-46%

This also corresponds very well with the available statistical figures we have from the School Children Surveys from respectively 2014 and 2018 (see table above) - where the number of young people between 11 and 15 - who ever tried and the number who have used e-vapor in the last month has dropped dramatically. For girls in particular, consumption is approx. halved. We expect that the number of young people who have tried or often use e-cigarettes has further decreased since 2018 - and this could possibly be confirmed if the Danish Health Authority (Sundhedsstyrelsen) will soon publish their long awaited publication "Danes' Smoking Habits 2019".

The much-cited sample of [the municipality of Copenhagen](#), which measured that 45% of pupils in the 9th grade had tried e-cigarettes, falls within the scope of the results in the School Children Survey of 2018 when correcting for the fact that young people in Copenhagen are more experimental than the national average.¹⁹

Links to statistics about young people / children's and adults' consumption of e-steam:

[Health - "E-cigarettes and health, in October 2019"](#)

[Smoke Free Future Youth Survey 2017](#)

[Danish The Smoking 2018 - Annual Report](#)

[Danish The Smoking 2018 Method Memo](#)

[Danish The Smoking 2018 Cross tables All](#)

[National Institute of Public Health: School Child Survey 2014](#)

[Study: Danish National Institute for Public Health: School survey 2018](#)

[SmokelessTime - Smoking2018 - Copenhagen Municipality](#)

[Health and well-being in upper secondary education 2019](#)

¹⁹ <https://www.kk.dk/nyheder/naesten-hver-anden-elev-i-9-klasse-i-koebenhavn-har-proevet-e-cigaretter>

On behalf of the Danish e-cigarette consumer, **DADAFO** is always available and with all the knowledge we have for an open dialogue about the future of e-cigarettes and vapor products, as a far less harmful alternative compared to smoking cigarettes.

As a starting point, **DADAFO** advocates that e-cigarettes are exclusively a product that can be used by smokers and former smokers to become smoke-free. It is not a product that children/youth or never-smokers/never-vapers should use.

And as an association, **DADAFO** asks the politicians to "**think about the children**" - ie. make sure their parents live longer, by having many different opportunities to become smoke-free, thus increasing their quality of life and life expectancy - so they can stay with their children for as long as possible.

On behalf of the association's members, the board of DADAFO and the Danish vapers...

Chairman

Kim Dabelstein Petersen

chairman@dadafo.dk

kdp@dadafo.dk

Fon: +45 4033 0550 / +45 3045 7516

Treasurer

Peter Stigaard

treasurer@dadafo.dk

ps@dadafo.dk

Fon : +45 3045 7517

Who is DADAFO

DADAFO - Danish Vapers Association, is an independent, non-profit consumer organization run by members/consumers. The board is elected by the members and the association is run for the membership fees and the consumers voluntary donations. There are no financial connections to either the tobacco, pharmaceutical or e-cigarette/e-vapor industries. All work in the association is done voluntarily on a pro bono basis.

DADAFO speaks on behalf of the Danish vapers, as well as the smokers who in the future are expected to want to use an e-product as an alternative to smoking tobacco - or as part of a smoking cessation.

DADAFO currently has over 3.100 registered and dedicated members, all of whom are over 18 - which is a requirement for membership of the association. The median age of the association members is approx. 40-42 years. The members of DADAFO come from all parts of the country, and the state community.

DADAFO is part of a larger international consumer community; [INNCO, The International Network of Nicotine Consumer Organizations](#) - which, through information and knowledge sharing, tries to put tobacco harm reduction, THR, on the global political agenda.

DADAFO is part of a larger European consumer community, [ETHRA - European Tobacco Harm Reduction Advocates](#), which, through information and knowledge sharing, tries to put tobacco harm reduction, THR, on the European political agenda.

DADAFO is part of a larger Nordic consumer community, [NNTHR - Nordic Network on Tobacco Harm Reduction - CSO-NGO](#), which through information and knowledge sharing, tries to put tobacco harm reduction, THR, on the Nordic political agenda.

DADAFO conducts nonprofit lobbying and information work, and actively participates in information work, standardization work through Danish Standard, CEN and ISO.

DADAFO participates in international conferences on health promotion, tobacco harm reduction and the use of alternative nicotine products as a substitute for the tobacco products.

DADAFO is always available for a developing and mutually informative dialogue - and you can always contact us with any questions - by visiting our website.

DADAFO as a consumer organization, advocates that the market for e-cigarettes and e-vapor products must of course be regulated - so that we as consumers can be sure that the equipment we buy is as safe as possible and that the liquids we buy are as good, clean and of the highest quality possible. But regulation/legislation must also be proportionate, to ensure that it is not easier or cheaper to choose tobacco cigarettes rather than e-cigarettes.

DADAFO as a consumer organization, is in favor of setting an age limit of 18 years, as adopted by law. We are well aware that there are already vapers under the age of 18, and setting an age limit makes it easier for politicians to argue that e-vapor products are primarily for use by adults trying to make something good for their health, by replacing the tobacco with a far less harmful alternative.

DADAFO as a consumer organization, does **NOT** advocate that e-cigarettes/e-vapor products should be equated/conflated with smoking - and thus covered by the "Smoke-free Environment Act". To date, there is **NO** scientific basis for equating vapor and smoke, as all studies and tests conducted by the chemical composition of the vapor shows, that there are no hazardous substances in the vapor that is exhaled in sufficient quantities to create any health damage if staying with or standing right next to someone vaping. The smell/scent of the vapor can of course be a nuisance to someone - just like poor body hygiene, excessive use of perfume etc. can be a nuisance to someone - not saying that just because something can irritate you, it is automatically a health risk.

DADAFO as a consumer organization, does **NOT** endorse the adoption of a total advertising ban on e-cigarette related products. From a health perspective, all consumers of tobacco products should be made aware that today there is a far less harmful alternative - by which many can completely replace tobacco smoking by switching completely to vaping.

DADAFO as a consumer organization, does **NOT** advocate a total export and import ban on goods from the other EU Member States. The "e-cigarette law" does not prohibit direct export and import, but makes the opportunity extremely expensive for manufacturers outside Denmark. If a manufacturer wants to sell its products (possibly via webshops located in other EU countries) - then the vendor/manufacturer must apply/notify his products to the Danish Safety Technology Authority, after paying some very high notification fees that do not meet the requirement via the EU on the free accessibility of goods across EU borders. If a Danish company wants to market/sell its products in another EU country, the products may have to also be notified to the country's local authority before a sale/export can be carried out legally.

Unfortunately, DADAFO sees a possibility that the only products that can be legalized through the bill will be products that must meet such high requirements for leaking safety and a filling mechanism that also ensures against contact with the nicotine-containing liquid - that the only products that will be allowed will become the so-called cig-a-likes: E-cigarettes that look like traditional cigarettes, and as most experienced vapers have only used for a very short period, as the products are too inefficient and too poor in practical use.

DADAFO is an association for all e-cigarette consumers - and you can join the association by registering on our website: www.dadafo.dk/medlemskab

A basic membership is free - and you can become a full member for only DKK 120 per year. As a vendor or employee in a vape store, you can sign up for a support membership, also for DKK 120 per. year. As a support member, however, you have no right to vote or representation on the association's board or committees.